BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 171-18 TEMMUZ 1978 FİYATI 5 TL

ÖLÜ TOPRAĞI

FAŞİZMİN YILDIRMA PLANININ SON KURBANI BEDRETTİN CÖMERT

Beytepe son aylarda kanlı saldırılara hedef oldu. Doç. Dr. Yalçın Sanalan ölümden kıl payı kurtuldu. Asistan Raif Güler de faşizmin hedefi oldu. Matematik Bölümü yakıldı, bu ve benzeri bir dizi saldırı birbirini izledi, üniversite yönetimi ise sürekli sorumluluktan kaçındı. İlerici diye bilinen memurlar, aynı kurumun bir başka birimi olan Kayseri'ye sürüldüler. Son günlerde Temel İngilizce'de öğretim görevlisi Bahri İlker Çabuk bir asteğmenin hakaretine uğradı, öğrencilerini koruduğu için olacak yasalara aykırı bir biçimde 8 saat gözaltına alındı. Ölümü kıl payı atlatan Doç. Sanalan'a yeniden tehditler yağıyor.

Geçen haftanın başlarında, 11 Temmuz Salı sabahı son haftalarda iyice yoğunlaşan "faili meçhul" cinayetlerden biri daha işlendi ve Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü Doçenti Bedrettin Cömert "kimliği henüz bilinemiyen" kişilerin yaylım ateşi ile öldürüldü. Cömert, TÖMÖD üyesiydi.

Bedrettin Cömert 11 yıl İtalya'da yaşadı. İtalya'dan üniversite ve doktora diplomalarıyla döndü. Kendisine önerilen birçok parlak işi ve asistanlığı teperek ve "ülkemde çalışmak üretmek istiyorum" diyerek, Diplomalarından da önemli olarak İtalya'dan getirdiği, çağdaş ve evrensel bir kültür birikimi, bununla atbaşı giden bir üretme yeteneği oldu. Cömert'i diplomalarıyla yetinen aktarmacılardan ayıran nokta ise onun bu evrensel ileri kültürü, yerel, ulusal düzeyde, bizden, bizim olan kültürle bağdaştırması, kaynaştırabilmesiydi. 1970'te girdiği sanat tarihi bölümünde en olumsuz koşullarda çalıştı, düşündü, duydu , üzüldü, sevindi, üretti, yazdı, çok yönlü bir yaşam sürdü ve 11 Temmuz'da öldü.

Artık kanıksanmaya başlanan bu tür ölümlerden sonra içten göz yaşlarına timsah gözyaşları da karışır oldu. Olayları önlemek, ya da en azından onların neden olmaması gerekenler derin üzüntülerini belirtip bunun inşallah son olması dileğinde bulunuyorlar. Bu açıdan Doç. Dr. Bedrettin Cömert'in öldürülmesi olayı üzerinde serinkanlılıkla durup düşünmek, konuya özel bir önemle eğilmek gerekiyor.

Daha önce öldürülen öğrenciler, öğretmenler yanında Cömert'e bu özel önemin verildiği söylenebilir bir bakıma. Basında ve TRT'de üzerinde uzun uzun duruldu, Milli Eğitim Bakanı Uğur'un da katıldığı gerçekten görkemli bir cenaze töreni yapıldı. Ancak, bu kadarı, gazete okuyan, TV seyreden herkesin bildiği şeyler. Oysa bilinmeyen, ya da henüz bilinmeyen, ama mutlaka bilinmesi gereken ve bilinecek olan noktalar var. İlericiler, tutarlı demokratlar asgari bir namus düzeyi tutturmak isteyen herkes bu noktalar üzerinde durmak zorunda. Cömert öldü, onunla ilgili olarak ortada bir dizi değerli yapıt yanında, yanıtlanması gereken sorular da kaldı. Cömert'in ölüsü çok kimseyi rahatsız edecek.

ÖLDÜRÜLEN CÖMERT, ÖLEN UMUTLAR

Faşizmin planı açık: Geniş yığınları yıldırma, sindirme. Sıradan yurttaşlara "sıra bana mı geliyor?" sorusunu sordurtma . Yılmayan, sinmeyen, kendi alanlarında gösterişsiz kararlı uğraş veren kişiler özellikle seçiliyor. "Ses getirecek" hedefler saptanıyor.

Ne var ki bu planı görmek çok kimsenin işine gelmiyor olmalı. Faşizmin planını göremeyen, görmek istemeyen çevrelerin başında ise iktidar geliyor. Umut diye koltuğuna taşınan ve oturtulan Ecevit iktidarı hâlâ "rengi ne olursa olsun her türlü dikta" teraneleriyle "dengeci ve uzlaşmacı" bir politika izliyor. İçişleri Bakanı aylardır Pol-Der'in kapatılmasına kılıf arıyor. TDK Kurultayında sıcağı sıcağına bir basın toplantısı düzenleyen Aziz Nesin Ecevit'ten "bakanlara sıra gelmeden önlem alınmasını" istiyor, Cömert'in üyesi bulunduğu TÖMÖD Ankara Şubesi ise haklı olarak "faşist saldırılara değil, bu saldırıların karşısında iktidarın suskunluğuna şaştığını belirtiyordu. Cenaze töreninde gözler boş yere kültür ve sanat dostu şair başbakanı, Cömert'in Hacettepe'den arkadaşları Kışlalı'yı, Coşkun'u aradılar, karşılarında faşist hareketi kanatları altında besleyen AP'nin genel sekreteri vardı. Sanıldığının tersine, faşizm büyüdükçe yumuşamıyor, karşısına kararlı biçimde dikilmedikçe gerilemiyor, geriletilemiyordu.

BEDRETTİN'İN SÖYLEYEMEDİKLERİ...

Hacettepe Üniversitesi'nin Beytepe kampüsünde 10 bin kadar öğrenci okumaktadır. Sağcı militanların sayısı taş çatlasa 300 - 400'ü geçmez. Ama son aylarda Beytepe faşist saldırıların boy hedefidir. MC döneminde başlayan bu faşist terörde en küçük bir azalma olmamıştır. Dışardan takviyeli 500 kişilik sağcı grup rahat etsin diye 5000 kişinin otobüslere bindirilerek kente yollandığı görülmüştür. Koca koridorlar ve ünlü yıldız anfi küçük faşist grupların işgali altındadır. Öğrenciler personel gibi hocaların da buralardan geçmesi mümkün değildir. Cömert'in öldürüldüğü gün yıldız anfide toplanmak isteyen öğretim üyeleri öğrenciler ve çalışanlar buraya girememişlerdir. Yönetim burayı boşalttırmaya yanaşmamıştır. Düşünülsün: Kampüs'te 850 jandarma tetiktedir ve 50 "silahsız olması gereken" faşisti bir anfiden çıkaramamaktadır.

Neden Cömert? sorusuna yanıt arayanlar bir de TDK'nun düzenlediği Kurultay'ı düşünüyorlar. Faşistlerin Kurultay süresince Başkent'e karşı-gösteriler düzenlemek için başvurduğu, bu başvurunun reddedilmesi üzerine de Kurultay delegesi Cömert'in öldürüldüğü ileri sürülüyor.

Ayrıca Cömert'in kendisine verilen bir soruşturma görevini red niteliğinde yazdığı bir genel değerlendirme yazısının da kendisinin hedef seçilmesinde rol almış olabileceği Üniversitenin ilgili çevrelerince söyleniyor.

GENE TABUT TİCARETİ

Artık gelenek oldu. Bir dizi siyaset için cenaze törenleri kendi çizgilerinin propagandasına bir araç olduğu sürece ve oranda ilgi görüyor. Cömert'in cenazesi de ne yazık ki bu tür çiy gösterilere araç edildi. Saptanan ortak ve birleştirici sloganlar hemen unutuluverdi. Artık birbirini bastırmaya çalışan nice sapık çığlık varsa Beytepe'den Karşıyaka'ya kadar haykırıldı durdu: "Tek Yol Devrim", "Kurtuluşa Kadar Savaş", "Halklara Özgürlük", "Sosyal Faşizm..." vb. vb.

Her eğilimin, her çizginin Bedrettin Cömert gibi yiğit, ilerici, çağdaş bir insanın cenazesine katılması, orada faşizme karşı mücadele dayanışmasına katılması kadar doğal birşey olamaz. Doğal olmayan, çirkin olan, yukarıdakiler ve benzeri sloganlardan tiksinen bir ilericinin, bir demokratın ölüsünü bile bu bağırtılarla taciz etmek. Çirkin propaganda telaşına düşmeden de dayanışma dile getirilebilir, dar örgüt şovenizmine düşmeden de saygınlık kazanılabilir. Türkiye İşçi Partisi, Genç-Öncü gibi bazı örgütler bunun en somut örnekleri oldu.

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Şti. adına Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1, Çemberlitaş - İSTANBUL, Tel: 26 35 67 ● Abone Koşulları: Yıllık 200, 6 aylık 100, TL. Avrupa, 6 Aylık: 250 TL., Yıllık: 500 TL., Amerika: 6 Aylık 325 TL., Yıllık: 650 TL., Avustralya - Japonya: 6 Aylık: 400 TL., Yıllık: 800 TL. ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İlan Koşulları: Arka Kapak (Renkli) 15.000. TL., Arka Kapak (Siyah beyaz): 12.000 TL., İç sayfalarda sütun santimi: 40. TL., Yayın İlanları % 50 İndirimlidir. ● Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisleri ● Kapak: Uğur OKMAN

ÖLÜ TOPRAĞI

METİN ÇULHAOĞLU

"Yangın var" diye bağırmakla yangını söndürmeye çalışmak, birbirinden farklı olaylar. Türkiye'de birçok ilerici kuruluş "yangın var" diye bağırmakta birbiriyle yarışıyor. Ancak bunların arasında, yangını söndürmeye çalışmak bir yana, nasıl söndürülür diye düşünenlerin sayısı bile hayli az. Bir Pol-Der olayı da böyle geçti gitti. Demokratik kuruluşlar, koro halinde seslerini yükselttiler: "Kapatamazlar, kapatılamaz; kapattırılamaz.." Sonunda adamlar kapattılar. Bir iki hafta sonunda demokratik kuruluşların çoğunun olayı unutacaklarını bilerek. Tahminlerinde haksız sayılmazlar.

"Yangın var" diye bağırmayı tek faaliyet haline getiren çok sayıda demokratik kuruluş var. Toplam sayıları ile güç ve etkinlikleri ters orantılı hale gelmeye başladı. Sayı ve demeç arttıkça, etkinlik azalıyor. Bunun yanında, etkisizlikle standartlaşma da artıyor. Örneğin yüzbinlerce üyeli bir DİSK ile beşbin üyeli bir başka demokratik kuruluşun arasında etkinlik ve belirleyicilik açısından, en azından kimi somut olaylarda, bir fark bulunduğunu söylemek pek mümkün değil.

Bunlara bir başka gelişmeyi daha eklemek gerekiyor. Demokratik kuruluşların önemli bir bölümü, halihazırdaki mevcut tabanlarının güvenini de hızla yitirmeye başladı. DİSK ve TÖB-DER bunun hem güncel, hem de belirgin örneklerini oluşturuyor. Tasfiyecilik ve "siyasi çizgi" hastalığı, bu güçlü örgütleri hızla bir güven bunalımına sürüklüyor.

Tasfiyecilik var, siyasi çizgi hastalığı var, daha geniş kitleleri örgütlemede, örgütlenen kesimi harekete getirmede yetersizlik var, tabana güven vermede ve disiplini uygulamada büyük zaaflar var. Var ama, doğrusu tüm bunlar demeç, bildiri ve açıklama sayısını azaltmıyor. Belki de artırıyor: "Yapamazlar, kapatamazlar, gelemezler, gidemezler, geçemezler" vb.vb. Gerisi yok. Böylesine bir kuru gürültü, temeldeki gerçeği örtemiyor. Örtülemeyen gerçek şu: Kitle örgütlerinin etkinlik ve belirleyicilikleri giderek azalıyor. Üstelik sayılarını artırıp etkinliklerini azaltan örgütler, ortalığa ölü toprağı saçıyorlar. Demeç fırtınasının gerisinde, büyük bir uyuşukluk ve durgunluk yatıyor.

Bunlar, tüzel kişilikleri hedef almak için söylenmiyor. Çünkü tüzel kişiliklerin ve bunların başındaki özel kişiliklerin ötesinde nesnel gerçekler var. Nesnel gerçekler daha önemli, daha belirleyici. Bu duruma gelinmesine yol açan nesnel nedenler, bu nedenle büyük önem taşıyor.

Sınıf mücadelesi verilen hiçbir toplumda, siyasal eksenin bir yanında politik partiler, öteki yanında demokratik kitle örgütleri yer almaz. Eksenin her iki yanında da politik partiler yer alırlar. Ama bir de Türkiye'de yaratılan ortam var. Sanki MC'nin de, CHP iktidarının da politikada tek muhatabı bu kitle örgütleri. Bu çarpıklığın nedeni, yine hiç kuşkusuz tek başına tüzel kişilikler ve bunların yönetimindeki özel kişilikler değil. Temel nedeni, işçi sınıfının siyasal hareketinde, 12 Mart döneminde fiilen yaratılan, daha sonra da zorlanarak korunmaya çalışılan "boşluk"ta aramak gerekiyor. Kitle örgütlerinin bir bölümü bu sözde "boşluğu" doldurmaya aday kuruluşlar olarak kendilerini zorladılar ve bugünkü noktaya geldiler. Bundan ötesi, "siyasi çizgi" hastalıklarını yönetiminde bulundukları örgütlere de bulaştıran özel kişiliklerin marifeti.

Neden bu kadar etkisiz ve çaresiz kalıyorlar? Bu sorunun tek bir yanıtı yok. İdeolojik ve politik düzeyde birkaç yanıtı var. Yanıtların tümü de birbiri ile bağıntılı. Bunlar arasında, önce şuna değinmek gerekiyor: Kitle örgütlerinin, gelişip güçlenip gerçekten etkin kuruluşlar haline gelmeleri ikili bir sürecin sonucu. Önce, kitleler ve bunların hareketlenmesi olacak. Sonra mevcut kitle örgütleri, bu hareketlenmeye kendi alanları ve sınırları içerisinde cevap vermeye çalışacaklar. Türkiye'de günümüzün kördüğümlerinden biri de burada ortaya çıkıyor.

Bu kördüğünü şöyle özetlemek mümkün: Kitleleri hareketlendirme ve örgütlemede ekonomik, demokratik ve mesleki talepleri tek başlarına yeterli saymak günümüzün en yaygın yanlışlarından birini oluşturuyor. Kitlelerdeki hareketlenmenin *birinci* manivelasını demokratik kitle örgütlerinde görmek, gözlerden birini gerçeklere kapamak oluyor. Sosyalizmin ve sosyalist hareketin, en bakir alanlarda bile, kitle hareketlenmesinde birinci manivela olduğunu bu nedenle unutmamak gerekiyor. 1971 öncesi TİP-DİSK ilişkileri ve işçi sınıfı içinde önemli sayılacak bir kesimin önce sosyalizmi, buradan hareketle ilerici sendikal hareketi seçmesi bu açıdan önem taşıyor.

Düğüm, şöyle kördüğüm halini alıyor: Birinci manivelanın, yani sosyalizmin yeterince harekete getirilememesi sonucunda mevcut ekonomik-demokratik ve mesleki taleplerin sınırlı çerçevesinde temsil edilen kitlenin daha geniş ölçekte örgütlenemeyeceği ortaya çıkıyor. Bu kez kitle örgütleri, çoğunluğu kayıtsız kitlelerin en diri, en dinamik kesimleri ile sınırlı hale geliyor. Bundan sonrası ise daha beter: Böyle bir yapı kimi özel kişilikler ile bütünleştiğinde, hızla "kadro örgütü", "siyasi çizgi" mahzenlerinden geçiliyor ve kitle örgütünü sosyalist örgüt, bunların yöneticilerini de sosyalizmin önderleri yerine koyma hastalığı kök salıyor. Yine bu yapı sonucunda, başlangıçtakine tam ters bir uç, ekonomik, demokratik ve mesleki talepleri büsbütün küçümseme ucu ortaya çıkıyor.

Adına hareket ettikleri kitlenin çok az bir kesimini örgütleyebilen, somut taleplerden kopuk, kendisi ile en geniş kitlesi arasına bir "perde" çeken demokratik kuruluşlar, bu nedenle verdikleri demeç sayısı ile etkinlikleri ters orantılı kuruluşlar haline geliyorlar. Özetlenen süreç sonucunda tutmaları gereken ikinci maniveladan giderek kopan, özendikleri birinci manivelayı ise yapıları gereği hiçbir zaman kullanamayacak olan kuruluşlar, etkilerini böyle yitiriyorlar. Manivelalardan birini kullanamayacakları, diğerini de kullanmadıkları için, geriye etkisi çok sınırlı demeç manivelası kalıyor. İşte bunu bol bol kullanıyorlar.

Kördüğümün tanımı, kördüğümün çözümünü de ortaya koyuyor. Geniş kitlelerin hareketlenmesi, kitle örgütlerindeki darboğazın aşılması için de zorunlu bir süreç halini alıyor. Bugün ise, geniş kitlelerin hareketlenebilmesinde birinci araç, birinci manivela, sosyalist almaşığın onlara götürülebilmesi. Sosyalist almaşık geniş kitlelere yeterince ulaştırılamadığı sürece, kendiliğinden hareketlenmenin "huzursuzluk ve güvensizlik" düzeyini aşması mümkün değil.

Ancak burada "almaşık" sözcüğü üzerinde de net olmak gerekiyor. Bunun, Türkiye'de en çok ve bilerek yozlaştırılan kavramlardan biri olduğuna dikkat ederek. Almaşık demek, kısa dönemde iktidar adayı olmak demek değil. Ama Türkiye'de "almaşık" sözcüğünün, "kısa sürede iktidar olmak"la eş anlama indirgenmesiyle, sosyalist hareketin bilinçli olarak bir almaşık olmaktan çıkarılma çabalarının 10 yılı aşkın bir geçmişi var. Aybar'la birlikte başlıyor. Aybar, "1969'da başa güreşeceğiz" dedi. 1969'dan sonra sosyalizm kimileri için "iktidar adayı" olamadığı için almaşık olmaktan da çıktı. "Kısa sürede iktidar adayı" olduğu için, bu kez cuntacılık almaşık olarak görüldü. Bu da bitti. En sonunda yine "kısa sürede iktidara aday olduğu için" CHP almaşığı ortaya çıktı. Aybar - Cunta - CHP çizgisinin, ideolojik benzerlikler yanısıra ve onların doğal sonucu olarak böyle "operasyonel" bir benzerliği de var.

Dünyanın her yerinde kanıtlanan bir gerçek daha var. İktidar perspektifi bir yana. Bilimsel sosyalizm nerede kitlelere ulaşmışsa, gerçek bir almaşık olmuştur. Almaşık eşittir "kısa sürede iktidara aday olma" türünden ve burjuvazinin pek işine yarayan eşitlikler inandırıcılığını yitirmiştir. Bilimsel sosyalizmin geniş yığınlara ulaşması, almaşığın ta kendisidir.

Hem de pek çok olgunun almaşığı. Arayanların, korkanların, direnenlerin üzerine serpilen o ölü toprağının kalkmasında da tek almaşık. Gevezeliğin, güçsüzlüğün almaşığı. Sosyalizm ve sosyalist örgütlenmeden başka çözüm, başka almaşık yok.

Sorun demokratik kitle örgütleri mi? Buradaki darboğaz mı? Demeç sayısı ve etkinlik arasındaki ters orantı mı? Bunların yanıtı da daha önce verildi. Demokratik kitle örgütlerindeki darboğaz için şunlar söylendi: "...hastalıkların üstesinden gelinmesinde asıl Türkiye işçi sınıfının siyasi hareketinin ülke genelindeki gelişim hızı belirleyici olacak. Çünkü, başka bir örgütsel aracı, olanağı olmadığı için demokratik kitle örgütleri somutunda uç veren bu hastalık siyasidir, nihai olarak tedavisi de siyasi olacaktır." (Aykut Göker, TÜTED Genel Başkanı, YÜRÜYÜŞ sayı: 162)

Kitlelerin yılgınlığı için:

HAYALETLER OYUNU

"- Tedhişin kaynağında bir kısım siyasal partiler de var, kendilerini milliyetçi sananlar da var... Bir yandan tedhişçiler, diğer yandan muhalefet, neredeyse elele diyebileceğim bir hava içinde olayların tırmanmasına yardımcı oluyor..."

Bu sözlerin sahibi Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin İçişleri Bakanı idi. 12 Mart'ın Eskişehir Sıkıyönetim komutanı İrfan Özaydınlı, büyük ölçüde doğruluk payı olan bu sözlerin aylardan beri sosyalistler tarafından tekrar edildiğini bilse ne tür bir viraj alırdı bilinmez ama söyledikleri aynı zamanda derin bir aczin, teslimiyetin ifadesi olsa gerekti.

HADİ NE DURUYORSUNUZ?

Öyle ya, tedhişin kaynağında kendi ifadesine göre "kendilerini milliyetçi sananlar" vardı (ki, doğrusu adamlar sapına kadar milliyetçidirler) da ne diye bu siyasal kuruluşlar hakkında yasal kovuşturma yapmıyordu?..

Öyle ya, tedhişin kaynağında "bir takun siyasal partiler" vardı da niçin haklarında yasal işlem yapılmıyordu?..

Büyük ölçüde doğru olan sözler bu ölçülere çarptırılınca, eski "sıkı" yönetimciye sorumluluklar düşmüyor muydu?..

Bırakın ince hukuksal yorumlamaları, Ceza yasalarının en âdi suçlarından en pespaye siyasi suçların işleye işleye bugün birer terör kaynakçılığı ve düzenleyiciliği merkezleri haline gelmiş bir MHP ve onun cümle yan örgütleri karşısında eli-kolu bağlı olmanın suçluluğunu yüklenmek gerekmiyor muydu?..

EL ELDEN ÜSTÜNDÜR

Her cinayet, şiddet ve tedhiş olayından lehine bir politik hesap çıkartmağa çalışan AP'nin kurmaylar merkezinde neler konuşulduğu, hangi planlar yapıldığı İçişleri Bakanınca bilinmiyor muydu?

O İçişleri Bakanı AP'nin hükümeti yıkma müteahhitleri tarafından "Bu hükümet kan içinde yıkılmalıdır, yıkılmalıdır ki, bir daha meydanlarda can güvenliğinden, anaların göz yaşından söz edemesin" dendiğini ve bunun bir strateji haline getirildiğini, duymuyor, görmüyor muydu?..

Duymuyordu, görmüyordu, bilmiyordu!..

O İçişleri Bakanı, nihayet hükümetinin bir parçasıydı. O hükümet de "önlem" namı altında bir POL-DER'i MC kapatamamıştı, elhak bunlar becermişti...

"DERİN ÜZÜNTÜLER"

Bu aymazlık ve sorumsuzluk doruklarında geçtiğimiz hafta faşist terör örgütleri ardıarkası gelmeyen bir cinayet sofrasını daha süslediler...

Hacettepe Üniversitesi öğretim görevlilerinden Bedrettin Cömert sabahın ilk saatlerinde evinin önünde volunu kesen bir taksiden açılan kurşunlarla iptal edildi...

İlerici ve demokrat bir kişiliğe sahip Cömert'in katilleri eski deyimle "bermutad" kayıplara kar tı...

Cömert'in ölümü gene sert tepkilere yolaçtı, hükümet de "derin üzüntüleri" belirtti!..

Artık başbakanlıkta ve ilgili bakanlıklarda bulunan prototip bir başsağlığı mesajı tekrarlandı:

"- Bu insanlık dışı saldırı...."

Gerisine gerek yoktur, plak belli cümlelerle doludur.

ESKİ ÇAMLAR...

Cinayetlerin geçtiğimiz haftaki son halkasının tek yeniliği, bu kez dikkatlerin "İstahbarat Örgütü" namı altında yerli-yabancı büyük sermaye odaklarının bizmet bürosuna çevrilir olmasıydı.

"Millet, memleket, milli bünye" gibi laflar bir yana sokaktaki vatandaş düşünmeye başlamıştı:

"- Solcuların nefeslerini kaydeden bu

TİP: Faşistlerin izi sürülmelidir

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, son olaylar ve hükümetin tutumu üzerine basına 10 Temmuz Pazartesi günü bir demeç vermiştir. Boran'ın bu demecini okurlarımıza sunuyoruz:

"Anarşiyi önleme' konusunda hükümet garip bir tutum içindedir.

"İstanbul'da ardı ardına faşist kurşunlara hedef olan Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinin katillerini bulmak için bütün güçlerin seferber edilmesi gerekirken, polis, duvarlara yazı yazıp afiş asan bazı DİSK'li grevci işçilerin peşine düşmüştür. Polisin bu işçilere yaptığı muamelenin basında çıkan resimleri hem utanç verici, hem de gülünç. Polisler, ellerinde silah, üstlerine yürüyüp 'kıskıvrak yakalamışlar' (!) bu boya ve fırçadan başka silahları olmayan işçileri! Sağcı kuruluşlarınki hariç, hiç bir afişleme olmuyor ki, afiş asanlar polisçe engellenmesi, karakollara götürülmesin, tartaklanmasın. Hükümet, anarşiyi önleme çabaların 'ı, afiş asma eylemleri ve POL-DER gibi yasal demokratik kuruluşlarla uğraşmayı baş sorun edinmiş görünümündedir. Sanki anarşinin sebebi bu ikisidir, bunlar engellendi mi, anarşi sorunu çözülecektir.

"Hükümet afiş asmaların ve POL-DER'in üzerine düştüğü kadar cinayetlerin, bombalamaların, dinamitlemelerin peşine düşse bu kanlı olayların failleri ve kaynaklandıkları yuvalar bulunur, anarşi sona erdirilirdi. Ama hükümette olayların köküne inme, kaynaklarını kurutma yolunda ciddi çaba görülmüyor. Çok az olayın failleri yakalanıyor, yakalananların da gerçek failler olup olmadıkları bilinemiyor, çünkü kovuşturma sürdürülüp sonucun ne olduğu kamuoyuna duyurulmuyor olaylar ve dosyaları kapanıp gidiyor.

"Durum çok ciddi ve düşündürücüdür. Sanki devletin, güvenlik örgütünün istihbaratı 'anarşik olaylar' konusunda yok, veya işlemiyor gibidir. Bu durumun düzeltilmesine gidileceğine, yeni Mahkemeler polise yeni yetkiler ve yeni araçlar gibi yollara baş vurulmak isteniyor. Oysa istihbarat işletilmedikçe, iz sürülmedikçe, suçlular tümüyle ortaya çıkarılmadıkça bu sözde önlemlerle sorun çözülmez. Zaten, bu önlemlerin ısrarla istenmesinden maksat onları işçilere, öğretmenlere, öğrencilere, tüm ilericilere karşı "yasal şiddet" araçları olarak kullanmaktır.

"Hükümet yalnız ülke yararı açısından değil, kendi ömürünü uzatma açısından da hem istihbaratı işletmek, anarşinin kaynağına inerek onu kurutmak, hem de her türlü anti-demokratik girişim ve yöntemlerden, baskılardan titizlikle kaçınmak durumundadır. Anarşiye karşı etkin önlemler beklentileri şimdi Ağustos sonu atamalarına bağlanmış görünüyor. Durum kritik noktaya gelmiştir."

Öte yandan Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu Üyesi Gündüz Mutluay da son faşist cinayetlere ilişkin olarak geçtiğimiz hafta Çarşamba günü bir demeç vermiştir. Mutluay'ın demeci de şöyledir:

"Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinin ardarda vurulmalarından sonra dün de Doçent Bedrettin Cömert'in öldürülmesi birbirine bağlı, belli bir amaca varmak için planlanmış cinayetlerdir. Son günlerde yoğunlaşan, sistemli bir cinayet dalgası halinde yaygınlaşan faşist terörün tek bir merkezden yürütüldüğünü göstermektedir.

İstanbul Valisine başvurarak can güvenliklerinin olmadığını, gerekli önlemlerin alınmasını bildiren Atatürk Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinin planlı bir şekilde birbiri ardına vurulmaları, üstelik bu cinayetlerin çok pervasız ve "profesyonelce" işlenmesi, faşistlerin demokratik güçleri sindirerek ve toplumda panik yaratarak iktidara el koymayı planladıklarını göstermektedir.

"Bundan sonra cinayetlerin doğrudan siyasi kişilere kaydırılması gündeme getirilebilir. Faşist güçler, cinayet ve terörü bütün toplum katlarına yaymaya çalışmaktadırlar.

"Faşistler döktükleri kanda boğulacaklardır. Örgütlü birleşik gücün en geniş kitlelerin ortak talepleri için yürüteceği

tutarlı ve kararlı bir mücadele etkin kitle hareketleriyle demokratik hak ve özgürlükleri koruyacak, demokratik mevzilerden bir adım bile geri çekilmeden daha ileribak ve özgürlükler sağlayacaktır.

"Türkiye İşçi Partisi bu amaç için bütün güçlerini demokrasi cephesinde mücadeleye sokmuştur. Demokratik güçlerin birlik ve dayanışmasını sağlamak için mevcut ortam ve koşulları gözönünde tutarak bütün olanakları zorlamaktadır. Bu doğrultuda atılacak her ileri adım, her olumlu girişin değerlendirilecektir.

"Hükümet demokratik güçlerin, işçi ve emekçi sınıfların desteğini sağlamak istiyorsa kararsızlığı ve bocalamayı bir an önce terk etmelidir. Gözler önünde oynanan bu oyuna seyirci kalınamaz. Toplumun sindirilmesine seyirci kalınamaz. Cinayet şebekelerinin, terörün kaynaklandığı odaklar bellidir. Bunların üzerine cesaretle yürünmelidir.

"Faşist saldırıları önlemenin yolu budur. Demokrasiyi korumanın yolu budur. Demokratik hak ve özgürlükler üzerine en küçük bir baskı, en küçük bir sınırlama hangi gerekçeyle ve ne adına yapılırsa yapılsın, faşistlerin ekmeğine yağ sürer. Bu unutulmamalıdır."

örgüt, sağın silah depoları üzerine ne yapıyor acaba?.."

Sağın "sol"çaprazında iş gören bir takım maceracı güruhun adına bile göğsünü gere gere "sol" diyemiyen büyük basın, hani o okuyucunun nabzını tutmakla övünen basın da konunun üzerine gitmiyordu, doğrusu paravana oluyordu.

İş, hayaletler komedyasına dönüştürülmeğe çalışılıyordu. Artık beylik "anarşistler" lafı da edilmiyordu. MİT-MHP ayağının eksik ayağını oluşturan Hürriyet gazetesi "Tetik kimin elinde" diye soruyor, işi hayaletlere havale ediyordu...

Nazi yayıncılığında "hayaletler" yılgınlığının önemi büyüktü!..

Kitleler yılacak, sinecek, pısacak ve "güçlü bir adam" zuhur edecek, iş bitecekti!..

KİRLİ DÜO

Emekçi kitlelerin önünde sonunda, karşı çıkacakları bu çözüm karşısında hiç deilse battallığı sağlanamaz mıydı? Hiç değilse suskunlukları, yılgınlık ve korkaklıkları....

MHP kurmayları, Hitler ve Mussolini kürsüsünden edindikleri bilgiler ışığında buna büyük değer atfediyorlardı. Parti reisine yakınlığıyla bilinen kurmaylardan birini Hürriyet'in Ankara bürosuna abone etmişlerdi. Devamlı olarak kapılar ardında bir şeyler konuşuluyordu. Metin Toker-Cüneyt Arcayürek ikilisi yıllardır kalemlerini MHP yönlerine çevirmemişlerdi. İçte ve dışta gazeteciliklerini istihbaratçılıklarıyla renklendiren söz konusu şahıslar, olası hareketten bereket payı peşindeydiler... Ecevit'in ABD gezisinde gözyaşı dökerek, işin o yanını da tamamlayan silahşörler, nedense pek mahir oldukları istihbarat alanlarında, istihbarat örgütünün yapması gereken işleri hiç de hatırlamakyanlısı görünmüyorlardı...

YA DİĞERLERİ?

Sadece o kadar mıydı?

Bay "Durumcu" bir "sivil sıkıyönetim" slalomu ile gene CHP-AP kulvarına giriyordu...

Şöyle zaman "Canım MİT'i yıpratmayalım" endişesi gösterenler ilginç bir operasyon anlayışıyla birbirleriyle kaynaşıyorlardı. Orkestranın en başarılı icrası da "Suskunluk" idi...

İş, gene yorgun, bitkin, bitap Cumhuriyet'e düşüyordu. Tek hayatiyet gösterisi ile küçük parmağının doruk noktalarını kınıldatabiliyor "istihbaratçılar" diyebiliyordu... Bir kaplumbağanın kabuğunu taşıması gibi gazeteciliği omuzlarında taşıyan Cumhuriyet'ten öte de boşluk başlıyordu...

Faşist tezgah ve tertipler, alabildiğine elverişli bir basın yelpazesiyle birlikte cızzamlılar vadisi haline getirilmiş bir TRT'nin mikrofon patentinden de yararlanıyordu... İçişleri bakanının deyişiyle "tedbişin kaynaklığını" yapan bir takım siyasal partiler cinayetleri "Şiddet ve nefretle" protesto edebiliyorlardı pekâlâ!.. İnsaf ile düşünülse doğrusu Mafia'nın hakkı yeniyordu!.. Onun da "şiddet ve nefretle" kınayacağı olaylar olamaz mıydı?..

DİSK YÖRÜNGEYE GİRİYOR

Gelişmelerin geçtiğiniz haftaki vitrinindeki bu görünümün ötesinde Hükümet ile Türk-İş arasında oluşturulan ve resmen açıklanana kadar DİSK'in de kaynaştırılmağa çalışıldığı deklarasyon çalışmaları hemen hemen son safhaya gelmiş durumdadır.

Geçtiğimiz haftanın Çarşamba günü Devlet Bakanı Hikmet Çetin ile DİSK'in

gerçekten "Genel" Sekreteri arasında yapılan görüşmede iki-üç "önemsiz" husus dışında mutabakat sağlandı....

"Önemsiz" hususlar da, DİSK açısından "takdir buyurulur k; önemli" hususlardı!..

* Ücretlerin zaptu- rapt alınmasına karşılık bazı gösterişli yeni hakların sağlanır gibi vitrin edilmesi,

* "İşçi hareketi" yerine artık "İşçi sınıfı" deyiminin tescil edilmesi, gibi...

DİSK'in "Genel" Sekreteri, Devlet Bakanı Çetin ile görüştükten sonra sonuçları Genel Başkanına götürecek, o da şöyle bir gözden geçirecekti. Çünkü o da, daha sonra Başbakan Bülent Ecevit ile görüşecekti.

AH ŞU "BÖLÜNME"..

Tabi bu arada olası bazı söylentilere karış bazı şeylerin de söylenmesi gerekiyordu.

Nitekim, Baştürk Çetin-Işıklar görüşmesinin sabahında gerçekten öbür "genel" sekreteri kadar mabaretli beri yandaki "Genel" Sekreterine bir basın toplantısı düzenlemesini söyledi.

Genel-İş Genel Sekreteri Ertan Andaş da basın toplantısını düzenledi. Andaş "işçi sınıfı, her fedakarlığın kendisinden beklenmesine tahammül edemez" diyordu!..

Ertan Andaş, işçi sınıfı adına tahammül sınırının çanlarını çalıyordu!.. Eh "belki yarın, belki yarından da yakın" bir zamanda icra edilecek bir münasip parti oyununda da "işçi sınıfı"na bir hayli gereksinme olacaktı!..

"AbdullahBaştürk,başkan, 8-9 ay önce "solun bölünmüşlüğüne" bakınış bakmış "olmaz" demişti. Cümle kırgınları, küsleri ve dargınları barıştıracak bir çatıya gerek duymuş, bunu da veciz bir açıklama ile tabii başta "İşçi sınıfı" olmak üzere kamuoyuna duyurmuştu...

Bu arada piyasada "olur ise milli olsun" talebinin yaygınlığı da, bir hayli dikkati çekmiş, işin inşasına girişilmişti...

Ama bunca sosyalizm sabıkalısının bir araya gelmesinin ortaya ne sonuç çıkartacağı düşünülürken, Hükümet-Türk-İş anlaşmasına dahil olmak işi çıkmıştı.. İhalenin en kaydedeğer cazip yani olarak da, bu katılımın "milli ihale"ye getireceklerinin hesaplanmasıydı!.. Tabii bunun aksi de düşünülebilirdi... Hesap ve planlar işin içinden en usturuplu biçimde sıyrılmanın aranıp bulunmasına yönelikti...

SABOTÖRLER

Ertan Andaş'ların, (işçi sınıfının varlığını korumağa) oynadığı alanlarda oyunlar bu kadarla kalmamaktadır.

Cenaze törenlerini slogan arbedesi haline dönüştüren ipsiz sapsızlıklardan başlayıp, kurumuş limon kabukları halinde, yeni "belgi" ve "utku" arayışlarıyla havariler denizene dökülen, yılgınlar, nadimler, bezginler günıhu, sorumsuzluğun, risksizliğin, sırça köşklerinde işçi sınıfının politik örgütlenme ve hareketine karşı elinden geleni esirgememektedir...

Son çözümde işçi sınıfının, onun politik örgütlenmesinin ve tüm emekçi kitlelerin şu veya bu yolla üzerine yönlenen saldırılar, görünürde birbirinden farklı gibi görülebilen yöntemlerle uygulanınakta, tırmandırılmaya çalışılmaktadır. Tarihin 1978'lerdeki kesiti nesnei olarak böylesine keskin yargıların önünden geçmektedir. Çünkü Türkiye'de sınıf mücadelesi, böylesine net bir görünüm içindedir ve bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bölünmezliği, bütünlüğü bu kadar açık, somut ve ivedi dinamiklar yansıtmaktadır....

Dediler ki...

ECEVİT "TEORİK OLARAK" FAŞİZMİ BİLİYOR MU?

"Bakın, tam siz 'eğitim enstitüilerini bir grup militanın elinden kurtarıp bir başka gruba teslim etmeyeceğiz' dediğiniz gün yani faşizm olgusunu kavramayan veya teorik olarak iyi bilip de Türkiye'de kabul etmeye içi varmayan tavrınızla..." (Oya Baydaş, Hümanist Başbakana Açık Mektup, Politika 12 Temmuz Çarşamba)

• • •

"Bir ülkeye ne renkten olursa olsun totaliter rejim getirmek isteyenler kanun gereği üzerlerine yürümek isteyenleri ürkütmeye çalışarak halk arasında yılgınlık uyandırmaya çalışarak gerçekte varolan güçlerinin çok ötesinde etkinlik kazanmaya çalışırlar. Çağımızda bazı ülkelerde faşist rejimler, bu yöntemlerle bir avuç gözü dönmüş insan karşısında toplulukların adeta paralize olması yüzünden gelmiştir." (Bülent Ecevit, Cumhuriyet 12 Temmuz Çarşamba)

"İKİ HATAYA DÜŞMEZSE CHP BU İŞİ BECERİR"

"Gerçekten aralarında rahmetli Bülent Nuri Esen gibi ne şiddet olayları ne komünizmle ilgisi bulunmayan hocalarımız, ihbar mekanizmasının kurbanı bürokratlar, bir kısım liberal görüşlü fikir adamları, toplanmışlardı. Şimdi yeniden sıkıyönetime gidilirse aynı kasırganın eseceğinden, kurunun arasında yaşın da yanacağından kuşku duyulmaktadır.

".... Ayrıca gene 12 Mart'tan sonra çalışma hayatında, ücret artışları adeta durmuştu. Ara rejimin disiplin anlayışından kaynaklanan uygulamalar, toplu sözleşmelerin yasal baskı aracı olan grevleri sürekli erteliyordu. Şimdi işçi kesimindeki bu anı da sıkıyönetime karşı kı[illegible]nılmaktadır.

"... Oysa 78 Türkiye'sinde CHP ağırlıklı hükümet tarafından ilan edilecek bir sıkıyönetim uygulamasında bu çeşit ya da diğer bazı sakıncalar önlenebilir." (Güneri Civaoğlu, Sıkıyönetim Düşünceleri, Tercüman, 12 Temmuz Çarşamba)

NEREYE GİDİYORUZ?

YAVUZ ÜNAL

Cinayetlerin ardı arkası kesilmiyor. Artık pusu kurarak, gizlice adam öldürme yöntemleri geride bırakıldı. Açıkça herkesin gözü önünde, hatta herkesin içinde, belediye otobüslerinde pervasızca cinayetler işlenmeye başladı. Arkada tanık bırakmamak, kaçtığı, gizlendiği yeri göstermemek gibi' tedbirler' de bir kenara itildi.

Bu durum, saldırı ve cinayetlerin çok kısa vadeli bir hesaba dayalı olduğunu gösteriyor. Çok kısa vadeli hesaplar yapılırken, saldırı ve cinayetlerin tanıkları önemsenmiyor. Hatta cinayeti işleyenlerin - çok az bir ihtimal dahi olsa - yakalanması da hesaba katılmıyor. Ama faşist güçlerin çok kısa vadeli hesaplarında, kendi içlerindeki 'zayıf' unsurlar var. Çünkü buralarda verilecek 'açıklar' kendi güçlerini bölebilir. Bu nedenle 'emekli' olmuş kimi eski görevliler de bu arada 'temizleniyor'.

Yapılmak istenen sadece 'kazanılmış' eski mevzilerin korunması değil; hareketsiz bir ortamda eski mevziler kendi içinden çökebilir. Öncelikle safları korumak gerekir. Safların korunması ise, zayıfların temizlenmesi ve somut saldırı hedeflerinin ortaya konması ile mümkündür. Bunun için 'davadan dönenler vurulacak' ve faşist güçler içinde moral çözüntüsü önlenecektir.

CAN GÜVENLİĞİ ÖNCELİK TAŞIYOR

Fakat asıl, demokratik güçlerin iktidar alternatifi olarak yollarının kesilmesi ve başarısız kılınması başlıca strateji olmaktadır. Faşist güçler için mevzilerinin kaybedilmesi en güncel 'tehlikedir'. Çünkü demokratik güçlerin başarılı olması demek, öncelikle can güvenliğinin sağlanması demektir. Can güvenliğinin sağlanması ise, faşistlerin geriletilmesiyle mümkün. Daha açık bir deyişle, devletin gizli, açık güçlerinin, yani polisin ve MİT'in kontrol altına alınmasıyla mümkün. Oysa, gazete haberlerine göre, MİT aylardır hükümete rapor vermiyor. Yani bu hükümeti tanımıyor. Polis ise, gözünün önünde işlenen cinayetlere seyirci. Daha da ötesinde kendi içinde onun da can güvenliği yok.

Yarın kim öldürülecek? Şimdi herkesin sorduğu soru bu. Artık bildiriler cinayetleri telin etmek için yayınlanıyor. Ama kamuoyu kimsenin umurunda değil, çünkü faşistler kamuoyunu kazanmak için uğraşmıyor, kamu oyunu kazanarak iktidar olmak diye bir hesapları yok. Onların hesapları kamuoyunu çökerterek iktidar olmak. Bu saldırılar karşısında hükümet çaresiz kalacak, fiili bir iktidar boşluğu doğacak, ve boşluk faşist güçlerce doldurulacak. Hükümetin düşürülmesinin tek yolu bu. 'Bekleyin göreceksiniz' denen yol bu.

Adı sanı belli açık, gizli faşist örgütler böylesi bir somut hedef için, bütün güçlerini cepheye sürmüş durumda. Sadece bu kadar da değil, Adalet Partisi ne iş yapıyor? Bu partinin genel başkanı Bay Demirel ve şürekası da bu hesabın içinde. AP faşistlerin en güçlü sığınağı durumunda. Her demokratik hareketin karşısında vaziyet alarak faşistlerin işini kolaylaştırıyor. Sadece kolaylaştırmıyor, faşist hareketin korunması görevini sürdürüyor. AP lideri Milliyetçi Cepheyi kurarken bugünleri görmüş müydü bilinmez. Ama MC'nin basit bir koalisyon ortaklığı olmadığı, daha ilk kuruluşunda belli idi. Faşist sloganlar ve mücadele anlayışı MC'nin temel politik tutumu oldu. Nitekim iktidar olduklarında MHP üç milletvekili ile üç bakanlık almakla kalmadı; diğer AP'li bakanlar da MHP yanlısı kişiler arasından seçildi. Örneğin Milli Eğitim Bakanı olan Ali Naili Erdem, Eğitim Enstitülerine faşistleri yığan ve enstitüleri onların denetimine sokan kişi idi.

Bay Demirel görünürde MC lideri olarak görevini sürdürmeye çalışıyor. Ama artık ipler elinden kaçmıştır. MC liderliği de ortadadır. Çünkü faşist hareket gelişirkçe, bu hareketin liderinin de birinci plana çıkması kaçınılmazdır. Ancak Bay Demirel'in bu yoldan geri dönmesi zordur. Hem geçmiş iktidarın nimetlerinden yararlanırken yapılan yolsuzluklardan biriken dosyalar ve hem de MC döneminde yapılan işlerden Başbakan olarak taşıdığı sorumluluk, Bay Demirel'in geri dönmesini zorlaştırmaktadır. Demokratik güçleri bütün hışmıyla karşısına alan Bay Demirel'in bu kez de faşistleri karşısına alması ancak bü yük bir özveri gösterisi ile mümkündür. Burjuva politikacılarının ise, böylesi bir özveri gösterebilmesi tarihte az rastlanır olaylardandır. Dolayısıyle Bay Demirel tuttuğu yolda yürüyecektir.

TUTARLI DEMOKRAT SAF TUTAR

Biz öteden beri tutarlı demokrat olmaktan bahsediyoruz. Tutarlı demokratlık sadece faşizme karşı çıkmakla, faşizme karşı olduğunu açıklamakla kazanılacak bir erdem değildir. Tutarlı demokratlığın ilk ve zorunlu koşulu faşizme karşı demokratik güçlerin safında yer almaktır. Tutarlı demokrat olmak, masa başı tayinlerine değil, kitlelerin mücadeleciliğine güvenmektir. Tutarlı demokrat olmak antiemperyalist olmaktır. NATO'dan çıkamıyorsan, ikili anlaşmaları yırtamıyorsan, buna gücün yetmiyorsa, dünya barışına karşı ortak bildirilerin altına imza atmazsın. Enflasyonun işsizlikle atbaşı gittiği bu ülkede, Türk-İş gibi bir sarı konfederasyonu dışlayamıyorsan, oturup işçi ücretlerini kısmak için pazarlıklar yapmazsın.

Tariş ve Aliağa'da uyutma politikası

5 Haziran seçimlerini izleyen günlerde, CHP'nin kurduğu hükümet güvenoyuna başvurana dek, Tariş'deki ve Aliağa rafirenisindeki işçiler, faşist güçleri işyerlerinden sürüp çıkarmak için umutla beklediler. İşçilerin öfkesi ve morali birhayli yüksekti. Hattapotansiyel öylesine yüksekti ki, işçiler hükümetin güven oyu aldığı ilan edilir edilmez faşistleri sille tokat dışarı atmak için kararlıydılar. Öte yandan faşistler de olacakların farkında, kuşkulu bir bekleyiş içindeydiler.

Beklenen gerçekleşmedi. CHP hükümeti güvenoyu alamadı. Bağımsızlarla desteklenen CHP hükümeti kurulup güvenoyu aldığında ise çok şey değişmişti İşçiler CHP'nin ne olup ne olmadığını anlamaya başlamışlardı. Güvenoylamasını izleyen günlerde işyerlerinde kayda değer bir kıpırtı olmadı. Uzun süre CHP iktidarının işyerlerinden faşistleri uzaklaştırması ve yerine yeni işçiler alması beklendi.

Uzun ve kanlı mücadelelere sahne olan, faşistlerin üssü durumundaki Tariş ve bağlı işyerlerinde CHP'nin işbaşına getirdiği yöneticiler hemen kararsız ve ikircikli bir tutum içine girdiler. Daha doğrusu yeni yöneticiler de korkuyorlardı. Binbir süzgeçten geçirilerek işçi alımları başladı Ancak faşistler hâlâ işyerlerinde idiler. Düğümü işçiler çözdü. Faşistler işyerlerine giremez duruma getirildiler. İşçilerin kararlı tutumları yöneticileri de cesaretlendirdi ve Tariş'te faşist işgal kırıldı.

Tariş İplik Fabrikası ile depolama işyerlerindeki işçiler DİSK'e bağlı Tekstil Sendikasında örgütlendiler. Ne var ki sırtları sıvazlanarak işyerlerine sürülen işçiler, faşistler temizlendikten sonra unutuluverdiler. Tariş yöneticileri şark kurnazlığına başvurarak, "MİSK e bağlı sendikanın üyesi olmadıkları' gerekçesiyle bu sendika tarafından imzalanan sözleşmeyi işçilere uygulamıyor. Öte yandan da 'işyerinde halen bir sözleşme olduğunu' öne sürerek de yeni bir sözleşme imzalamaya ya da protokol yapmaya yanaşmıyor. Binlerce işçi boğaz tokluğuna asgari ücretle çalıştırılıyor. Ve öyle görünür ki sendika bu pasif ve verilene razı tavrını sürdürdükçe çalışmaya devam edecekler. CHP'nin işçilere ne kadar "dost' olduğunu gösteren somut ve çarpıcı bir örnek.

İplik Fabrikasında yapılan temsilcilik seçimleri de CHP'nin "demokratlığının" canlı bir göstergesi oldu. Bir TİP üyesinin temsilci adayı olması CHP İl Başkanını, CHP'li Gültepe Belediye Başkanı Aydın Erten'i harekete geçiriyor ve sorun Çalışma Bakanına kadar ulaşıyordu.

16 Eylül direnişi ile birlikte MİSK'e bağlı Türk-Petrol Sen Sendikasının eline geçen Aliağa rafinerisinde ise hükümetin kuruluşundan bu yana onca süre geçmiş olmasına ve işyerinde Mehmet Kılınç'ın sendikası Petkim-İş tarafından sözleşme imzalanmasına rağmen en küçük bir değişiklik bile yok. Anlaşılan bu işyerinde Ecevit'in sözleriyle 'Karşıt görüşlü işçiler barış içinde yanyana yaşayacaklar' Ne var ki, sorunu bu kadar basite almak da mümkün değil. Aliağa rafinerisinde Mehmet Kılınc'ın bütün itibarını yitirdiği ve işçiler tarafından istenmediği öteden beri biliniyor. Gerici unsurların temizlenmesi ve yerlerine 16 Eylül direnişinde işten çıkartılan 300 dolayında işçinin geri alınması M. Kılınç'ın işine hiç gelmiyor. Daha da ötesi Rafineri'de, Türkeş'in eski arkadaşı M. Kılınç, gerici faşist unsurları, ilerici işçilere karşı koz olarak kullanma hesapları içinde görünüyor.

Ege bölgesindeki çözülme süreci yaşayan faşist güçlere bir tokat atmak gerekiyor. Ancak CHP'de bu tokatı atacak güç de niyet de yok. Sendika canbazlarının ise, düştükleri durum ortada.

Yurtseverlikten hiçbir nasibi olmayanlar 'Bayrağa Saygı' mitingi yaparken senin görevin onları parlamento içinde mücadeleye çağırmak değildir. Senin görevin çok daha etkin kitle hareketleri düzenlemektir. Kendin yapamıyorsan faşizme karşı direnen işçi sınıfının eylemini karalamak için TV ekranlarında boy göstermeye kalkmazsın. Tersine antifaşist bu eyleme arka çıkarsın.

MC, polisi bölerek kendi resmi vurucu güçlerini hazırladı. Buna bir tepki olarak, demokratik haklarını korumak için kurulan Pol-Der'e karşı çıkarak, onu kapatarak hangi demokratik hakkı savunacaksın. Kim dinleyecek senin emrini, işçileri yazı yazdıkları için sokaklara yatırıp, bunu boy boy gazetelerde yayınlatarak demokratik güçlere karşı gövde gösterisi yapanlar mı?

Eğitim kurumlarını faşistlerden kurtarmak için, Töb-Der'li öğretmenlerden başka dayanağın var mı? Faşist saldırılara karşı bu örgütü korumak görevin değil mi? Öldürülmeyi dahi göze alarak senin çağrın üzerine göreve başlayan öğretmenlere sen arka çıkmazsan, bu insanlar bir sokak ortasında öldürülürse, kim dinler senin emrini, kim koşar senin çağrına, kim inanır sana?

Evet faşist militanlara karşı demokrasi savaşçılarını tutmak zorundasın. Elbette en tutarlı, canını dişine takıp faşizme karşı mücadele eden demokrasi savaşçıları sosyalistlerdir. Sosyalist olmadan demokrasi mücadelesini, yani işçi ve emekçilerin demokratik hak ve özgürlüklerinin savunulması mücadelesini senin uyuşuk bürokratların mı, yoksa çıkar kavgasındaki yöneticilerin mi verecek? Amerika'dan ve büyük patronlardan, faşist güçler arkasındaki desteği çekmesini bekliyorsan, faşistleri besleyen ve koruyan güçler kim?

KORKU VE UZLAŞMA ÇARE OLAMAZ

Bu sözlerimiz elbette CHP'ye, ve CHP Hükümetine. Sen can güvenliğini sağlayacağım diye iktidara geldin. Faşistler daha da çok can yakmaya başladı. Çünkü tutarlı demokrat olmasını beceremedin. Seçtiğin bakanlar hâlâ 'aşırı sola da aşırı sağa da karşıyız' nutukları atıyor. Doğu'da oyunlar oynanıyor, sen faşizmden değil, bölücülükten yakınıyorsun. Malatya'da yer yerinden oynadı. Sen sadece demeçler verdin, nerde bölücülük yapanlar, nerde bombayı gönderenler? Olayların üstüne yürümeye çalışan savcılar öldürülür, Pol-Der kapatılır, yöneticileri açığa alınırsa; öğretmenler, öğretim üyeleri bir biri peşine öldürülürse, kiminle sağlayacaksın can güvenliğini? Vakit geçirilmeden faşizma karşı kitlelerin seferber edilmesi zorunludur, tek dayanılacak güç onlardır ve onların gücü olmadan faşizm yenilemez. Pol-Der derhal açılmalı, demokrasi mücadesi demokratik örgütlerle beraber yürütülmelidir.

Korkunun ecele faydası yok. Uzlaşma hesaplarıyla faşizm durdurulmaz. Artık kitlelere malolmuş bulunan ve kitlelerin güncel taleplerinden olan faşist örgütlerin kapatılması gerçekleştirilmeli; başta polisin içindekiler olmak üzere tüm faşistler devlet görevinden uzaklaştırılmalıdır.

İşçilere genel grev hakkı tanınmalı, başta DİSK olmak üzere tüm sendikalarla faşizme karşı kitlesel eylemler düzenlenmelidir. Memurlara sendikalaşma hakkı tanınmalı ve faşizme karşı örgütlü destekleri sağlanmalıdır.

Emperyalizme ve faşizme karşı güç ve eylem birliği ne yazık ki ancak bu tehlike kapıya geldiği zaman, tehlike bastırdığı zaman sağlanabiliyor. Demokratik güçler bugüne kadar yeterli düzeyde bir güçbirliği oluşturamadı. Dar politik görüşler ve grupsal çıkarlar böyle bir eylem birliğinin önündeki en büyük engel olmaya devam ediyor. Türkiye İşçi Partisi, 5 Haziran seçimlerinde Parlamentoda bu küçük hesaplar nedeniyle temsil edilebilme olanağını bulamadı. Böyle bir sonuç alınabilseydi, bugünkü güçler dengesi temelinden bir değişiklik gösterirdi. TRT faşist güçlerin borazanı olmaktan çıkarılırdı. Ama daha, solda demokrasinin ne olduğu, parlamenter mücadelenin önemi gibi konularda yeterli bir olgunluk yok. Sınıf mücadelesinin en üst düzeyi olan politik mücadelenin bir dergi çıkarmak, ya da büyük laflar söylemek olduğu sanılıyor. Tutarlı bir mücadele perspektifi yerleşmiş değil. Demeç vererek, demeçlerin altındaki imza sayısını artırarak faşizme karşı mücadele edilebileceği yanılgısı hakim. Daha doğrusu çaresizlik ağır basıyor. Çünkü herkes dünyayı kendi gücüyle sınırlı olarak görüyor. Artık bildirilerle, gazetelerle, dergilerle faşizme karşı güç ve eylem birliği oluşturma çabaları yeterli değil. Öncülük ilan edilerek kazanılamaz. Öncülüğü bizzat gerçekleştirmek gerekir. Bunun için ilk ve zorunlu koşul, faşizme ve emperyalizme karşı bir mücadele platformunda birleşmektir.

FAŞİZME KARŞI BİRLİK VE MÜCADELE

Sendikalarda, demokratik kitle örgütlerinde, meslek odalarında örgütsüzlüğü kıralım. Güç ve eylem birliği önce buralarda oluşur. Bu örgütler eliyle kitlesel gösterilere gidilir. Bunun için küçük hesaplar bir kenara bırakılmalıdır. Antikomünist ve antisovyet koşullandırmalardan sıyrılınmalıdır. Tüm demokratik güçler gerçek bir mücadele platformu oluşturabilmek için, dar çıkarlara dayalı etiketler ve sloganlarla değil, önceden ilan edilmiş öncülük iddialarıyla değil, demokratik bir biçimde biraraya gelmenin yollarını aramalıdırlar.

Biliyoruz ki, bireysel şiddet, sosyal demokratları demokrasi düşmanlarıyla uzlaşmaya, demokratik güçleri bölünmeye götürmektedir. Faşist saldırılara gerekçe yapılmaya çalışılmaktadır. Bütün gücümüzle bu tür eylemcileri mahkum etmeliyiz. Besleme günlük gazetesiyle, demokratik güçler içinde yeni bölünmeler yaratma uğraşı içindeki maoculuğun antikomünist yüzü teşhir edilmeli ve kitlelerden soyutlanmalıdır.

CHP ve Hükümeti çaresizlik içindedir. Hâlâ umut edilebilir olduğunu göstermeye çalışıyor. Hâlâ büyük sermayeye ve emperyalizme güven vermeye uğraşıyor. Ama öte yandan da başarısızlıklar içinde bocalıyor. Bu politika şiddetle eleştirilmelidir. Bu politika ile faşizmin geriletilemediği, aksine bu tutumun saldırı ve cinayetlerin günlük olaylar, önemsiz alışılmış olaylar gibi görülmesine yol açan son derece tehlikeli ve uyuşuk bir politika olduğu sergilenmelidir. Bu politikaya, umut tacirliğine hiç ödünsüz karşı çıkılmalıdır.

Bilinmelidir ki, CHP işçi ve emekçiler tarafından, demokratik güçler tarafından sonuna kadar zorlanmadan bugünkü politikasını terketmeyecektir. Ama başarısızlıkları ortaya döküldükçe, başarısızlıklarının üstüne gidildikçe demokratik güçlerden yana tavır almak zorunda kalacaktır. Ve asıl önemlisi CHP yandaşlarından oluşan kitle bu anti faşist ve antiemperyalist eyleme çekilecektir.

Faşizmin geçeceği yolların tıkanmasının, karamsarlığın değil, mücadelenin gelişmesinin ve faşizmin ezilmesinin başka bir yolu da yoktur.

Söyleşi...

Toplumdaki bireyler, gerçeklerle piyasada yüzyüze gelirler. Bu bakımdan piyasa, aynı zamanda düzendeki işleyişin de bir aynasıdır Gelelim bize:

— Aradığın malı bulamıyorsun. Kalite ve standart diye bir şey yok. Üstelik çok yüksek olan fiyatlar her gün durmadan da artıyor. Paranın değeri gittikçe düşüyor.

— Neden dersin?
— Üretim çok düşük. İsteği karşılamıyor.

— Neden acaba?
— Sanayimiz güdük. Üstelik dışa bağımlı. Hammaddesi dışardan geliyor.

— Gelsin!
— Döviz yok.
— Neden?
— İhracat çok yetersiz.

— ....?
— Sanayimiz belirttiğim gibi. Tarım ilkel yöntemlerle yapılıyor. Kalkınamıyoruz.

— Niye gelişememiş sanayimiz?
— Sermaye birikimi olmamış.

— Oluşturamaz mıyız?
— Ucuza hammadde alıp, pahalıya mal satacağımız sömürgemiz yok.

— Peki kendi kaynaklarımız?
— Sömürülüyor.

— Sömürtmeyelim!
— Tam bağımsız olmak gerek.
— Savaşalım, kazanalım!

— Halkın iyice bilinçlenmesi gerek.
— Bilinçlendirelim!
- Gerçekleri söylememiz engelleniyor.

— Peki, bu nasıl sağlanacak?
— Adım adım mücadele vererek, yasak duvarlarını kırarak....

— Kırmaya çalışalım.
— Tamam, haydi mücadeleye!

— Peki, ne yapacağım?
— Aferin, buldun işte!
— Neyi?

— Düşünmeyi!...

Gültekin Aksu
AYDIN

KAHROLAN OLİGARŞİ, K

MESUT ODABAŞI

İşler o kadar çığırından çıktı, toz dumandan öylesine göz gözü görmez oldu ki, şeriatçı bir derginin geçen haftaki sayısının kapağında şunlar yazılıydı: "Kaatil Oligarşi, Seni Biz, Şeriatçiler Yıkacağız." Yıllardır oligarşiyi asıp kesen, yıkan, kahreden delikanlıların sayısı biraz daha artacağa benziyor.

Son yılların favori sözcüklerinden "oligarşi", eski Yunancadaki "oligarchia" sözcüğünden başka dillere ve Türkçeye geçmiş. Çok küçük, pek az anlamındaki "oligos" ile egemenlik, yönetim anlamındaki "arche" sözcüklerinden oluşuyor. Genellikle, çok küçük bir zümrenin yönetimini, egemenliğini anlatmak için kullanılıyor.

Aslında bu sözcük çokça söylendi, yollara bellere yazılıp çizildi ama, birtakım itirazlar da geldi. Anlaşılmadığından yakınmalar oldu. Rahmetli Sevgi Soysal da, günlük gazete yazılarından birinde dolmuştan duvardaki "katil oligarşi" sloganını heceleye heceleye okuyan temizlikçi kadının "abla, bu oligarşi de kim ola" diye sorduğunu yazarak bu işin de tadını çıkardı.

Oligarşiyi hiç sevmeyenler ve onun ne kötü bir şey olduğunu bilenler, bu tür alaylara kızdılar mutlaka. Ama bu eleştirilerden yararlanmadılar da denemez. Nitekim, son zamanlarda, her "kahrolsun oligarşi" sloganının ardından "oligarşi: iktidarda bir avuç zorba" açıklayıcı sloganı gelir oldu. Böylece, söyleyiş güçlüğü bir yana, birçok sorun çözülmüş oluyordu. Üstelik, oligarşiden sonra iki nokta üst üsteye sıra gelince, derin bir soluk alınarak bu söyleyiş güçlüğü bile giderilebiliyordu.

SAVRULMANIN BOYUT'LARI

Türkiye'de siyasal iktidarın yapısına ilişkin bu ilginç ve o ölçüde de bulanık görüşlerin yanı sıra, gerçekliğe uygun ve açık saptamalar da var. Şöyle: "Türkiye, bütününde, kapitalist bir ülkedir; egemen sınıf bütünüyle burjuvazidir. Kapitalist işletmeci büyük toprak sahipleri burjuvazinin kapsamı içindedir; feodal ilişkiler kalıntısını sürdüren toprak ağaları kesimi burjuvazinin iktidarına ortaktır. Burjuvazinin iktidarında başı çeken büyük burjuvazidir. (...) Parti, (...) Türkiye kapitalizminin bir sistem olarak emperyalizmle bütünleştiğini ve burjuvazinin hiç bir kesiminin bu bütünleşmeden kopamayacağını ve kopmak da istemeyeceğini dikkate" alır. *(Türkiye İşçi Partisi Programı*, birinci basım, Haziran 1975, s. 17)

Burada ise, daha çok, Türkiye kapitalizminin "oligarşik" bir tepeden mi ibaret olduğu, yoksa tepesi ile gövdesi arasında güçlü bağlar bulunan bir piramidi mi andırdığı üzerinde durulacak.

1961-1971 döneminde Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'nin kapitalist bir toplum yapısına sahip olduğunu, Türkiye tarımında feodal artıklar bulunmakla birlikte temel niteliğinin kapitalist olduğunu anlatmak ve kanıtlamak için teorik, ideolojik ve siyasal mücadele verdi. Bu mücadele, genel olarak Türkiye toplumunun, özel olarak da Türkiye kır kesiminin niteliği konusunda önemli açıklıklar getirdi.

Ancak, Türkiye hızlı gelişimi içinde çarpık değerlendirmelere, bir uçtan öbür uca savrulmalara uygun bir toprak oluşturuyor. 1961-1971 döneminin ikinci yarısında işçi sınıfı partisinin karşısına Türkiye tarımının feodal bir yapıda, kapitalist sanayiin ise çok geri olduğunu ve bu yüzden de "bir avuç, işbirlikçi" kesimi dışında burjuvaziyi de içine alan bir milli demokratik cephe gerektiğini ileri sürerek çıkanlar, 1971 sonrasında Türkiye tarımını ve sanayiin geriliğini tümden unutarak tekellere saplandılar. Bu kez de Türkiye bütünü bir yana bırakılarak sadece tekeller algılanmaya başlandı ve milli demokratik cephe, biraz öztürkçeleştirilerek, yerini ulusal demokratik cepheye bıraktı.

BÜYÜK SANAYİİN YANINDAKİ KÜÇÜK SANAYİ

Türkiye kapitalizmini ve özellikle imalat sanayiini bir "oligarşik" yapıya indirgemekle piramidin tepesini kırarak piramidi ortadan kaldırabileceğini sanmak eş anlamlı. Böyle bir sanının doğru olmadığını anlamak için Bursa'daki iki otomobil fabrikası durduğu zaman büyük bir yan sanayiin de duracağını yazan gazete haberleri bile yeterli olabiliyor.

Amerika Birleşik Devletleri ile "küçük sanayiin" yaygınlığıyla tanınan Japonya'da ve Türkiye'de imalat sanayiinin küçük ve büyük kesimlerinde çalışanların dağılımını gösteren birinci tablo, bu konuda düşündürücü olmalı.

Tablo 1 : Büyük ve Küçük İmalat Sanayiinde Çalışanların Sektörel Dağılımı (Yüzde)

	ABD (1958)		Japonya (1958)		Türkiye (1970)	
Sektörler	Büyük	Küçük	Büyük	Küçük	Büyük	Küçük
Gıda - tütün - içki	11.4	10.9	26.5	19.7	20.0	15.0
Dokuma - giyim	5.9	8.6	17.5	18.0	30.0	30.0
Matbaa	5.7	5.0	2.1	3.5	2.0	2.0
Kimya	5.9	5.9	1.3	3.3	8.0	3.0
Madeni eşya	7.1	8.2	0.5	2.1	16.0	14.0
Elektrikli makine	34.3	33.1	11.2	2.1	16.0	14.0

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistikleri.

Birinci tabloda imalat sanayiinin bazı dalları bakımından verilen dağılım, küçük sanayiin büyük sanayiin olduğu yerde yeşerdiğinin kanıtlarından biri. Bunu küçük sanayi ile büyük sanayi arasındaki bağlantının bir göstergesi olarak kabul etmek mümkün.

TEKELLERLE BAŞLAYAN BAĞIMLILIK

ODTÜ öğretim üyeleri K.Göymen ile G. Tüzün'ün yaptıkları bir çalışmada *(ODTÜ Gelişme Dergisi*, sayı 11), yabancı sermayeli firmaların 10 ve daha çok kişi çalıştıran özel imalat sanayii firmalarının satışları içindeki payını gösteren bir tablo var.

TABLO 2: Yabancı Sermayeli Firmaların Satışlardaki Payı (1973)

Sektörler	Pay (Yüzde)
Sınai kimyasal ürünler	82.1
Taşıt araçları	59.8
Lastik	58.4
Çimento ve çimentodan gereçler	54.7
Elektrik mak. ve elektronik	46.3
Öteki kimyasal ürünler	31.0

İkinci tabloda ilk üç sırada yer alan sınai kimyasal ürünler, taşıt araçları ve lastik sektörleri, aynı zamanda tekelleşme oranının da en yüksek olduğu sektörler. Buradan şu sonuca ulaşılabiliyor: Türkiye ekonomisi kendi tekelleri aracılığıyla dışa bağımlı durumdadır. Tekeller aracılığıyla dışa bağımlılık, ekonomi içindeki bütünleşme nedeniyle tüm ekonominin dışa bağımlı olması sonucunu doğuruyor. Piramidin tepesi ile atılmış olan çengel, piramidin tabanına kadar iniyor. "En önemlisi de Türkiye kapitalizminin emperyalizmle bütünleşmesidir. Emperyalizmle bütünleşen yalnızca bir avuç 'işbirlikçi burjuvazi' veya 'finans oligarşisi' değildir, büyük burjuvazinin yabancı sermaye ile içli dışlı olmasının yanı sıra, Türkiye kapitalizmi bir sistem olarak kapitalist dünya ile ekonomik, teknolojik, mali, politik ve askeri bağımlılık ilişkileri içinde bütünleşmiştir". *(Türkiye İşçi Partisi Programı*, s.9.)

MÜLKİYET YAPISI VE İÇ KENETLENME

Sanayi kesimindeki mülkiyet yapısına açıklık getirebilmek için Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin son on beş yıllık sayılarının ayrıntılı bir incelenmesi, kısaca şu sonuçları veriyor:

Türkiye sanayiinde son on beş yıl içinde oldukça hızlı bir şirketleşme söz konusu. Şirketleşme 1960'ların ikinci yarısında hızlanmaya başlıyor. Türkiye'de 1963 yılında toplam 84 anonim şirket kurulmuşken, 1975 yılında bu sayı 745 oluyor. Kurulan anonim şirketlerde de en büyük payı imalat sanayii alıyor. Aynı yıllar için imalat sanayiinde kurulan anonim şirket sayıları, sırasıyla, 46 ve 389.

Şirketleşme süreci 1970'lere kadar daha çok limited şirketlerin anonim şirketlere dönüşmesi biçiminde oluyor. Bundan sonra ise holdingleşme aşaması geliyor ve büyük anonim şirketler holding olmaya başlıyor.

1960'ların ikinci yarısına kadar anonim şirketlerin pay sahiplerinde kişiler ve aile şirketleri ağırlıklı durumda. Oysa bu tarihlerden sonra, anonim şirketlerin pay sahipleri arasında anonim şirketler ağır basmaya başlıyor. Bu durum, Türkiye kapitalizminde önemli bir nitelik değişikliğinin başlangıcı. Ekonomi teknik anlamda iç kenetlenmesini geliştirirken, mülkiyet yapısı bakımından da iç kenetlenmede önemli bir yol alınıyor. Türkiye kapitalizminde piramidin tepesi ile gövdesi birbirine daha çok bağımlı duruma geliyor.

Şirketlerin şirketlere katılması sürecinde bankaların iştiraklerinin de özel bir önemi var. Bunun dışında bankaların bankalara iştirakleri olgusuyla da karşı karşıya kalınıyor. Örneğin, Türkiye İş Bankasının Türk Dış Ticaret Bankasına, Yapı ve Kredi Bankasının Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankasına iştirakleri bunlar arasında.

1960'larda belirginleşip dönemin ikinci yarısında hızlanan bu gelişmeler, büyük kapitalistler için önemli kolaylıkları da birlikte getiriyor. Artık bir sermaye grubunun bir şirketi denetim altına alabilmesi için sermayesinin yarısından fazlasını ele geçirmesi zorunlu değil. Bir yandan pay sahipleri sayısının artması, bir yandan şirket mülkiyetlerinin iç içe girmesi sonucu, bir sermaye grubunun bir şirketi denetleyebilmesi için sermayesinin küçük bir bölümü yeterli oluyor.

KADERLER BİRLEŞİYOR

"Koç Sermaye Grubu" içinde beş ailevi bölüm var: Koç Ailesi, Koç Holding A.Ş., Koç Topluluğu Yöneticileri, Koç Holding Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı, Vehbi Koç Vakfı. Bunlar "Büyük Koç Ailesi"ni oluşturuyor. Büyük Koç Ailesi, Koç Sermaye Grubunun gerçek hissedarları.

Türkiye'nin metal işleyen en büyük özel işletmesi olan Türk Demir Dökümde "Büyük Koç Ailesi"nin

KEYİF ÇATAN BURJUVAZİ

SİGORTA VE BANKA SERMAYESİ İLE TİCARET VE SANAYİ SERMAYESİ BİRBİRLERİYLE VE BUNLAR DA KAMU KESİMİ İLE İÇ İÇE GEÇMİŞ DURUMDA. BU İÇ İÇELİKTE MÜLKİYET YAPISI VE DAĞILIMI KADAR ORTAK İŞLETMELERİN DE ROL OYNADIĞI GÖRÜLÜYOR. AYRICA, BÜYÜK İŞLETMELER, MÜLKİYET YAPISINA DOKUNMADAN, KÜÇÜK VE ORTA SANAYİ İŞLETMELERİNİ, ÜRETİMLERİNE TALEP YARATARAK VE HAMMADDELERİNİ SAĞLAYARAK KENDİ ETKİ VE DENETİM AĞI İÇİNE ALABİLİYOR.

toplam payı toplam sermayenin yüzde 35'i kadar. Kav Orman Sanayiinde ise bu pay yüzde 40. Türk General Elektrik'te "Büyük Koç Ailesi"nin payı yok. Bunun yerine, paylarının yüzde 43'ünün "Büyük Koç Ailesi" nin elinde olduğu Arçelik Şirketi'nin Türk General Elektrik'teki sermaye payı yüzde 37 oranında.

Türkiye'de işletmeler bir yana, sadece Koç Sermaye Grubuna bağlı işletme ve şirketlerin de iç içe girmiş durumda olduğu görülüyor. Bu yüzden toplam sermayenin yarısından az bir bölümü ile sermayenin tümünü denetim altına almak mümkün oluyor.

Bir kamu iktisadi teşebbüsü olan Makine Kimya Endüstrisi Kurumu, Koç Sermaye Grubunun iştiraklerinden Türk Traktör ile Tofaş Türk Otomobil Fabrikasının; İş Bankası ise Cam Elyaf, Asil Çelik, General Elektrik, Tofaş gibi belli başlı Koç Sermaye Grubu yatırımlarının ortağı. Bu iki örnek, Koç Sermaye Grubu ile bir kamu kuruluşu olan MKEK'nun ve çoğu kez "sahipsiz" diye nitelenen İş Bankası'nın kaderinin aynı sepete konmuş olduğunu gösteriyor. Bunu şöyle de söylemek mümkün: Cam Elyaf, Asil Çelik, General Elektrik, Tofaş gibi Koç yatırımlarının mallarına uygulanacak fiyatlar, bu işletmelerin hammadde bulup bulamamaları, bu işletmelerdeki toplu iş sözleşmeleri ve nihayet bu işletmelerin kârları ve kâr oranları "Büyük Koç Ailesi"ni olduğu kadar İş Bankasını ve MKEK'nu da ilgilendiriyor.

Sadece bunlar bile Türkiye kapitalizmine "oligarşik" bir yapı yakıştırmanın temelsizliğini göstermeye yetiyor. Piramidin en üst tepelerinden biri olan Koç Sermaye Grubu, kamusal ve özel kesimle iç içe durumda.

HAMİLİNE YAZILI KOLAYLIK

"Büyük Koç Ailesi"nin önemli pay sahibi olduğu Kav Orman Sanayiinde adları saptanamayan pay sahiplerinin paylarının sermayenin tümüne oranı yüzde 59. Aerosol Valf Sanayiinde ise bu oran yüzde 77.5 olarak görünüyor. Bunların çok büyük bir bölümü, hamiline yazılı hisse senetleri. Ama bunların üzerinde kime ait olduğunun yazılmaması mülkiyet bağlantısını değiştirmiyor. Daha açığı hamiline yazılı hisse senetlerinin "Büyük Koç Ailesi"nin elinde olmadığına kimse güvence veremez. Gelir vergisi sisteminde çeşitli gelirlerin, bu arada mülk gelirlerinin birleştirilerek vergilenmesi ilkesi var. Bir sermayedarın kendi adına ve hamiline (taşıyana) yazılı hisse senetlerinden elde ettiği temettüleri toplayarak vergisini ödemesi gerekiyor. Oysa, isteyen sermayedar istediği zaman bu birleştirmeden kolaylıkla kaçabiliyor. Bu durumda da hamiline yazılı hisse senetlerinin her birinin ayrı ayrı vergilerini ödeyebildiğinden, tümünü bir araya getirdiğinde ödemesi gereken yüksek vergi oranından kurtulabiliyor. O kadar ki, bunların varisleri bile bu yolla keyifleri istediği zaman vergi verebiliyorlar.

Bu tür hisse senetleri, aynı zamanda, büyük sermaye gruplarının bürokrasinin üst tepelerini sağlamca kendilerine bağlamak için kullandıkları bir kolaylık durumunda. Bu yolla üst düzeydeki kamu görevlileri henüz görevlerini sürdürürlerken, büyük sermaye gruplarının küçük, ama yararlı ortakları durumuna getirilebiliyorlar.

TÜRKİYE'DE BİRLEŞEN ÇIKARLAR

Türkiye'deki üç yabancı tekerlek lastiği şirketinin ortaklarını gösteren üçüncü tablo, büyük sermaye gruplarının, dünyanın büyük tekellerini Türkiye'de birbirleriyle ortak yapma işlevini de üstlenmiş olduğunu anlatıyor.

ten sigortacılığa kadar çok geniş bir alana yayılmış oluyor. Ayrıca, çok sayıda sigorta şirketi mülkiyet yapısı bakımından son derece iç içe girmiş; neredeyse bir tek sigorta kurumunun şubeleri görünümünde.

Öte yandan, kamu iktisadi teşebbüsleri de Arçelik, AEG, Polsan, Türk Traktör, Tofaş, TOE, Çukurova Elektrik gibi pek çok özel kuruluşun ortakları.

Tablo 3: Üç Lastik Firmasında Ortaklar

	Goodyear Lastikleri T.A.Ş.	Türk Pirelli Lastikleri A.Ş.	Uniroyal Endüstri T.A.Ş.
Sermaye dağılımı:	% 66.67 yabancı % 33,33 yerli	% 51 yabancı % 49 yerli	% 60 yabancı % 40 yerli
Yabancı ortaklar:	The Goodyear Tire-Rubber Co. (ABD)	Societe Internationale Pirelli SPA (İtalya), Dunlop Holdings Ltd.(İngiltere)	United States Rubbor Co. (ABD)
Yerli Ortaklar:	29'u tüzel, 685'i gerçek toplam 714 yerli ortak: OYAK, Garanti Bankası, Tatko, Rıfat Yalman	T.İş Bankası, Tegenso Tic. A.Ş., Eczacıbaşı İlaç San. ve Tic. A.Ş., Erenyol Teknik Malzeme Tic. ve San. A.Ş., Koç Grubu	Koç Holding A.Ş.

Kaynak: Y. Küçük ve E. Türkcan, "Teknoloji Transferi Yoluyla Kimya Sanayiinde Bağımlılığın Artışı", Ekim 1976, Teksir, s. 68'den aktaran: Yurt ve Dünya, sayı 2, s. 223.

Üçüncü tabloda Pirelli ve Uniroyal'in Koç Grubunun iştirakleri arasında olduğu görülüyor. Goodyear'ın ortakları arasında yer alan Tatko ise Koç Grubu içindeki şirketlerden biri. Ayrıca, Garanti Bankası da Goodyear'ın ortakları arasında bulunuyor. Garanti Bankasının hisse senetleri ise son yıllarda el değiştirmiş ve Koç Grubu bu bankanın en önemli ortağı olmuş durumda. Böylece, Türkiye'de tekerlek lastiği üreten üç dünya tekeline Koç Grubu ortak oluyor ve tekeller arası çıkar çatışması Koç Grubunda ortaklık ile çıkar bütünlüğüne dönüşüyor.

BANKALAR, SİGORTALAR VE KİT'LER

Son on yılda büyük sanayi gruplarının banka hisselerini ellerine geçirmelerinin yanında, büyük bankaların sanayi işletmelerine ortak olma çabaları yoğunlaşmış durumda. İştirakler banka sermayesi ile sanayi sermayesi arasında ve büyük özel bankalarla büyük sermaye grupları arasında bağlayıcı halkalar işlevini görüyor. Örneğin, İş Bankası 19 sanayi kuruluşunun sermayelerinin yüzde 20'sinden fazlasını denetliyor. Hisselerinin sahiplerine bakılınca, özel kesim dışındaymış görünümü veren İş Bankası, iştirakleri ve bunların dağılımı ile tam bir özel kesim kuruluşu durumuna geliyor. Çünkü Bankanın kaderi ile özel sektörün kaderi, ortak yatırımlarda birleşiyor.

İş Bankası, dolaylı ya da dolaysız biçimde, Anadolu Sigorta, Ankara Sigorta, Destek Reasürans ile Milli Reasürans şirketlerinin sermayesinin yarısından fazlasına sahip. Böylece, bir banka sanayi ve ticaret-

Bütün bunlar, sigorta ve banka sermayesi ile ticaret ve sanayi sermayesinin birbirleriyle ve bunların da kamu kesimi ile iç içe olduğunu ya açıkça ortaya koyuyor ya da bu yönde önemli ipuçları veriyor. Bu iç içelikte mülkiyet yapısı ve dağılımı kadar ortak işletmelerin de önemli bir rol oynadığı görülüyor. Bunun da ötesinde bağımlılıklar ortaya çıkıyor. Sözgelimi, belli başlı bir-iki otomotiv sanayii işletmesinde döviz sıkıntısı ya da hükümetle sürdürülen bir pazarlık nedeniyle üretimin kısa bir süre için bile olsa durması, yaygın bir "yan sanayi" ağını da üretimi durdurma zorunluluğuyla karşı karşıya bırakabiliyor. Büyük işletmeler, mülkiyet yapısına dokunmadan, küçük ve orta sanayi işletmelerini, üretimlerine talep yaratarak ve hammaddelerini sağlayarak kendi etki ve denetim ağı içine alabiliyor.

Bütün bu bilgilerle onlara temel olan verileri, daha da zenginleştirip geliştirerek her yerde açıklamak gerek. Ama yine de, oligarşiyi "kahreden"ler, her cinayetin ve her türlü musibetin sorumlusu olarak "oligarşi"ye saldıranlar olacaktır. Böyleleri, akıl erdiremediği, ama içine de sindiremediği gelişmeler karşısında, düşlerinde yarattığı devler niyetine yeldeğirmenlerine saldıran Don Kişot'a benziyorlar. Ağızlarındaki ve düşlerindeki düşman, ancak duvar yazılarında cisimlenebiliyor. Gerçek dünyadaki düşmansa işine devam ediyor.

"Benzetmede yanılma olmaz" ama, bu benzetmede bir yanılgı var. Yüzyıllar öncesinin sevimli Don Kişot'unu, bugüne, hem de bu kadar kalabalıklaştırarak taşımada, sevimlilik bir yana, bağışlanabilir bir yan bulmak mümkün mü?

"Doğar doğmaz bile güneş, eskiydi artık bizim için gün"

BEDRETTİN CÖMERT İÇİN :
ŞÜKRAN BATU

Ankara'nın ruhları da karartan paslı günleri geride kalır, yerini yemyeşil bir serinliğe bırakır ve ardından yaz sıcakları başlar. Yine de olsun dersiniz, o kapkaranlık kıştan iyidir ya. Hem de, o akşam serinliği mücadelenin yorulmuş düşüncelerine insanın yaşadığını da anımsatmaz mı. O akşam serinliklerinde sırtınızı duvara verip yaşama karşı hesabınızı vermez misiniz? Yaşınız gençte olsa, sırtınızda daha şimdiden sizi ezmeye başlayan tatlı bir yükünüz vardır. Koskoca bir Gombrich çevirisi. Estetik kuramına küçümsenmeyecek katkılar. Türk diline bıkmadan usanmadan yapılan katkılar. Yazılar, yazılar ve yazılar...

Yaşınız da otuzsekizdir hani. Tam da verimli çalışacağım yıllar dersiniz. Evimi de ne çok seviyorum diye düşünürsünüz. Artık kiracılıktan da kurtulmuşsunuzdur. Sırtınız duvarda, yaşınız otuzsekiz, karakış geçmiş Ankara'yı yeşillikler bürümüş ve siz hesabınızı veriyorsunut. Mücadeleden başka şeyler düşünmek istiyorsunuz ya yine de aklınızda hep o kara tedhiş vardır. Çocuklar ölmektedir, öğrenciler, işçiler, kadınlar ve insan düşüncesini geliştirmeye uğraşan öğretmenler. Sanki kapkara bir el insan düşüncesini kazımak istemektedir bu dünyadan.

Oysa sen neler istemezdin. Hep paylaşmak istemez miydin sevdiklerinle. Hani ne diyordun: "Ben de, bir çok insan gibi, sahip olduğum iyi ve güzel şeyleri paylaşmaktan haz duyarım. Hele de bu başkaları dostlarım sevdiklerimse, bu duyduğum hazzın ölçüsü yoktur. Armağan vermeyi çok severim. Armağan verme olayı, benim iç dünyamda, basit bir alıp verme eylemi değildir. Vereceğim armağanın ilkin benim beğenimi doyurması gerekir, ilkin kendime yakıştırmalıyım onu". Bu düşünce değil miydi, Pavese'leri, Gramsci'leri, Croce'leri, Eco'ları, Pasolini'leri, Montale'leri, Ouasimodo'ları ve adını bilmediğimiz varlığından bile haberimiz olmadığı daha nice İtalyan ozanını Türk diline kazandıran. Otuzsekiz yıllık dopdolu yaşamında, sırtındaki dağarcığında insanlar arasındaki kardeşlik çağrısına yakılan bu türküler için özene bezene ayırdığım o anlamlı yer.

"Kimi anlarınız vardır, tepeden tırnağa hem duygu, hem düşüncesinizdir. Kimisinde duygularız ağır basar, sanat oluşur; kimisinde de düşünce ağır basar, bilimler oluşur. Ve çoğu zaman, bütün bu duygu ve düşüncelerinizi anlatmaya, iletmeye, güç ve yetenek sorunundan önce, vakit elvermez. Benim bir saniyenin en küçük birimlerinden bile küçük bir süredeki acımı, sevincimi, yıkılışımı, yüreklenişimi, kahroluşumu hangi hız size tümüyle iletebilir" Bedrettin Cömert, böylesine sevgilerini, acılarını, yüreklenişini dile getirmede, zamanın kendine gerdiği engellerden şikayetçidir. Zaman vardır hep onun önünde. Sanl zamana karşı yarışmaktadır Bedri.

Çalışmak gerekiyordu. Çalışmak, yoğun çalışmak, zamana karşı çalışmak ve.. üretmek. Böyle katılıyordun sen de yaşamı savunmaya. Toplumsal yaşam ülküleri karşısında zorunluyuz diyordun. Ne demiştin hani "Türk Dili"nde bundan bir yıl önceei: "Kitabın okura iletmek istediği kitabın kendi tavrından söz açıkça beliren toplumsal yaşam ülkeleri her okuru, bilinçli biryurttaş olarak ilgilendirmek zorundadır. Bu ülkülerde, zamana ve koşullara göre beninsemediğimiz yanlar bulabilirsiniz, ama emekçi sınıfının kurtuluşu uğruna dile getirilen beklenti, özlem, başkaldırı, buyruk vb. öğelere duyarlıksız kalamazsınız, katılmamazlık edemezsiniz." Okutmak derdin, bu ülkenin insanına. Bir yurttaş olarak duyarlı olmasını önemniştin. Okutmak ama, okumak da, düzeysizliği ayırdetmek istemiştin hep. Sorumsuzca okumak, rahatlıkla, kolaylıkla okumak değildi bu. "Rahat okuyup, rahat yazma çağı bizde de kapanmak zorundadır artık. Okumanın ve ...lamanın acısını tadarak ancak, benliğimizi, sanat ve düşünce piyasasına egemen olançürümüşlükten, kokuşmuşluktan kurtarabiliriz" diye düşünmüştün. Düşünmüş ve yazmış ve savunmuştun bunu o vereceğinin yanında hiç kalan o otuzsekizlik dağarcığında.

Düşünce ve duygu, akıl ve yürek. Neydi bunlar arasındaki ilişki. Otuzsekiz yaşında bir Bedrettin Cömert, hem bilim adamı, hem sanatçı. Kolay mıydı öyle kavramların birbirini yediği bir toplumda altından çıkmak bu ikilemin. Haykırmak gerekiyordu, kulakları sağırederceşine bağırmak, yüzlere vurmak. Hani nasıl haykırmıştın Milliyet Sanat Dergisinden: "Duygusallığa hayır, duyguya evet. Bilimciliğe hayır, bilime evet. Kendinden koparılıp parçalara ayrılmak istemeyen, kötü uzmanlaşmanın yozlaştırıcı kolaylıklarında bütünlüğün yitirmek istemeyen şu ben, haykırıyorum: Ey bilim adamları. İçinizden kopup gelen, araştırıp, didikleyip, birleştirip bulduğunuz düşüncelerinize, düşlerinize, sezgilerinize, heyecanınıza, çıldırı noktasına varan çoşkunuza bulaşıp gelen buluşlarınızı, oturup özellikle duygu yükünden arıtmayınız, onları denetiniz ama masalarda, fişler arasında kurutmayınız. Koyun içinizi her yaptığınıza, koyun ki okunabilesiniz, öğretebilesiniz. Kyun ki sanat ve düşünce daha çabuk ilerlesin. Bilimcilikoynamak boş. İçinizden, pani bir bütün olarak kendinizden başka neyiniz var gelecek kuşaklara iletecek? Çünkü içiniz siz, siz de içinizsiniz. İnsan yalnız sanatta değil, bilimlerde de güzeldir. Bu güzelliğin niteliği başkadır ama güzeldir."

Ölüm. Ölümü düşünmüş müydün hiç. Ölümü düşünmemek elde miydi hiç bu bin dokuzyüz yetmiş sekiz Ankara'sında. Gencecik filizlerin daha boy vermeden devrildiği birAnkara'da, insanlığın sıcaklığın yüreğinden biran olsun eksiltmeyenbir Bedri, nasıl olur da düşünmezdi ölümü. Düşünürdü elbet. Bir de Ankara'nın o kasvetli kışı yokmuydu. Ceyhun Atuf Kansu öldüğünde düşünmemiş miydin ölümü? "Acaba gözün ansızın kararıp içindeki ışıl ışıl yaşam seraymını dağıtıverdiği duyumsadığı an, neler geçti aklından" diye sormamış mıydın. Sonra yine kendin yanıtlanıştın: "Anladım, ölümdür en son yalnızlığınız". Ama o kasvetli bulutlar Ankara üzerinden gidince, gidince ve yenni yeşilliklere bırakınca yine de ölümü geri atıvermez miydi insan. "Havalar iyice ısınıp, sobalar kaldırılıp, kaloriferler söndürülmedikçe, güneşli ve sıcak havalar bile Ankara kentinin gökyüzüne dağılıvermiş çizgilerini ovup temizleyemiyor". Ama imdi kaloriferler sönmüş, sobalar kaldırılmıştı. Ne diyordu Ouasimodo, yüreğini de içine katarak Türkçede yeniden doğurduğun şiirinde:

Elim
bir dal olmuş
çiçek ...ır böğründe

Bitkilerden taşlardan sulardan
bayvanlar doğuyor
soluğunda havanın

Ölümü şimdilik düşünmemeliydi insan. İnsanlar baharda ya da yazda ölmemeliydi. Onun yerine bir İtalyan tarantellası ya da çocukluğunu yaşadığın Sivas'ın neşeli bir türküsünü düşünmek daha iyiydi. Sonra Türk Dil Kurultayı vardı. Yıllarca sürdürdüğün Türk dili mücadelen vardı. Dil demek yaşam demekti.

Şimdi sabah olmuştu. Hem de kaloriferler sönmüş, sobalarkaldırılmıştı. Ankara bile güzeldi. Belki de Pavese geldi aklına:

"Ama ona
yeryüzünün en güzel adalarında
şafağın sökeşünü görmüş tı lhli birisi
olduğunu söylediğimde,
anılarına gülümseyip
"doğar doğmaz bile güneş
eskiydi bizim için gün"
derdi.

Gün güzeidi ama eskiydi senin için. Zamana karşı gitmek, zamanın üstüne gitmek gerekiyordu. Kapıdan çıkarken ölüm yoktu kısaca. Dil'in vardı, yaşamı savunman vardı, okutmak vardı, sanat vardı, duygu vardı, bilim vardı. İnsanlığı haykırmak vardı. Belki de bunların biçbiri yoktu. Yalnızca o çok sevdiğin Hasan Hüseyin'in bir dizisi vardı.Bütün bunların hepsini özetleyen bir dizisiydi bu belki de. Kapıdan çıktın.

Pavesi neden dolaşıyordu bu Ankara sokağında. Ne diyordu Pavese:

"Yalnız biri durdu içimizden
sıkıp yumruğunu,
bomboş gökyüzüydü gördüğü.
Eğip başını
öldü gık demeden
dibinde duvarın..."

Sırtı duvardaydı. Sırtında otuzsekiz yıllık dağarcığı. Dağarcık da değil bir kocaman çuval. Onca birikim, onca emek, onca düşünce. Ölüm müydü bu, yoksa zamana mı yenik düşmüştün. Ölüm gerçekten en son yalnızlığın mıydı. Belki de Oktay Rıfat uğurladı seni bu son yalnızlığında:

"Üstüne serçe sürüsü inmiş, o mutlu
Ağaca benzerdin, deniz kokan yollarda
Şiirler üştü mü aklına N'oldu sana
Boşaldım, susuz değermene döndüm
şimdi"

Geleneğe saygısızlık ya da kendini bilmezlik

OSMAN S. AROLAT

A. Kadir Antalya'da barış gecesinde şiir okuyordu. Birden dinleyiciler arasından bir slogan yükseldi: "Yoksul sahneye", ardından bir tane daha, "Halk yoksulu istiyor". 1938 Harbokulu olayının güçlü is... usta şair biran sustu, sloganların kesilmesini bekledi. Sloganlar duruldu. Yeniden başladı, yine kesildi...

Bu böyle devam edip gitti.

Sunucu Yenersu, A. Kadir'i tanıtmak zorunda kaldı: "Sahnede size şiirlerini okumakta olan sanatçı Nazım Hikmet'le on yılı aşkın bir süre birlikte hapis yatmıştır. Saygılı olun."

Bu uyarıya bağırtıların çoğunluğu kesildi, sadece birkaç çatlak ses kaldı. A. Kadir şiirlerini okuyup sahneden ayrıldı...

Ertesi gün sayısızlığı yapan siyasal fraksiyonun önde gelenleri kendilerini savunmaya çalışıyorlardı: "Biz, halkın talebi olarak Yoksul'un sahneye çıkmasını istedik. Yoksul'un sahneye çıkmasını engellemek isteyen , o varsa biz yokuz diyenleri protesto etmek istedik. A. Kadir şiir okurken yapılan hareket yanlıştı. Bu durumun özeleştirisini yapıp yanlışımızı saptadık. Bu durumu arkadaşlara duyurduk."

Evet, o genç için olay bu kadar basitti. Yanlışlarını anlamışlar (!), eleştirilerini (!) yapmışlardı. Herşey olup bitmiş, herşey yerine oturmuştu.

İş o kadar kolay değildi, ve bu tommiks teksas devrimcilerinin bu bilgisizlikle, bu geleneğe saygısızlıkla ya da kendini bilmezlikle bunu anlamaları mümkün değildi. Mümkün olmadı da...

300-500 kişilik bir grup düşünün. Anadolu'nun bir ilinde örgütlenmişler (!). Herşeyi en iyi biliyorlar da, liderleri dahil hiçbiri A. Kadir'i tanımıyor. 1938 Harp Okulu olayını bilmiyor. 1971 hareketi öncesinde orada burada türeyen çoğu yokoluveren sazı saz, sözü söz yoksulu kişilerden birinin benzerini sahneye çıkarcağız, onunla sloganlar bağırıp arınacağız diye saygısızlık üzerine saygısızlık ediyorlar.

Bunun devrimcilikle değil, Yunan tiyatrosundaki katarsizle (arınma) ilgisi vardır.

Yaşanası kepazelik değil...

TEŞVİK DEDİĞİN BÖYLE OLMALI

"Hükümet, sanayicilere düşünmedikleri ihraç kolaylıkları sağladı". Sermaye basınının en büyük tirajlısı böyle özetliyor alınan son ekonomik kararları. Sanayicilere düşünmedikleri ihraç kolaylıklarının sağlanması, düşünülen yada arzulanan başka kolaylıkların henüz sağlanmamış olması ile çelişmiyor. Nitekim, sanayiciler alınan kararlarla yetinmemiş olacaklar ki, aynı konuda TİSK genel başkanı şu açıklamayı yapıyor: "İhracatla ilgili son kararlar isabetli, ancak yeterli değildir". CHP verdikçe, sanayiciler de yetinmedikçe, CHP daha verecek. Düşünülmeyenleri verme yolunu deneyecek, yine yetinilmeyecek. Bu yolda nereye kadar gidileceği artık merak bile edilmiyor.

TİSK genel başkanı, aynı konuşmasında başka ilginç görüşlere de yer verdi. İhracatla ilgili alınan son kararların sıralanmasına geçmeden öne, Narin'den bir alıntı yapmakta yarar var. "... ülke ekonomisinin içinde bulunduğu şartlar böyle bir sosyal barışı sağlama gücünde değildir..." Son derece yerinde bir saptama. Yalnız, saptamayı yapan Narin olunca biraz düşünmek gerekiyor. Ne gibi bir sosyal barıştan söz edildiğini görmek için . Özetle şöyle: "Cumhuriyet en bunalımlı günlerini yaşamaktadır; ülke anarşi ve bölücü akımlarla karşı karşıyadır; bu sorunların çözümünde ekonomik gelişmenin büyük rolü olacaktır..."

EĞLENCELİ BİR LİSTE

Son derece açık, değil mi? Her halde daha açık söylenemez. Her halde şu kadarı da denemez: "Siz ekonomik gelişmemizi sağlayın, biz de anarşiyi ve bölücü akımları durduralım!" CHP, başlıca iki hedef gösterdi. Cinayetleri durduracak ve ekonomik sorunları çözecek. Her ikisinin de bu partinin yetenekleri içinde olmadığı açık. Şimdi ipuçlarını büyük sermayeden alıyor: Cinayetlerin durdurulması, büyük sermayenin taleplerinin gerçekleştirilmesine bağlı. Aradaki ilişkiyi görüp göremediği bir yana. Gereklerini yerine getireniyeceği açık. Bunun yerine yapacağı bir tek iş var. Sanayicilere düşünmedikleri ihraç kolaylıkları sağlamak

Düşünülen yada düşünülmeyen kolaylıklar arasında bakın neler var: İhracatta vergi iadesi tavanı yüzde 25'den yüzde 35'e yükseltildi. İhracat yapan aynı zamanda sanayici ise (ki hemen tamamı böyledir) sağladığı dövizin dörtte birini de kendisine mal veren yan sanayilerini ithal ihtiyacı için kullanabilecek. Yine ihracatçı-sanayici, mal karşılığı yada kredili olarak yaptığı hammadde ve malzeme ithalatının bedeli kadar dövizi, eğer ürettiği malı gerçekten ihraç etmişse, yurt dışında bırakılabilecek. İhracat işlemleri sırasında dövizin değeri Türk lirası cinsinden değiştirilecek olursa, ihracatçı her durumda daha yüksek olan toplamı alacak. Sanayici-ihracatçılara ham madde ithalatlarını karşılamak için yıllık 50 bin dolara kadar döviz verilecek. Yabancı bankalardan alınan kredilerle ithalat yapılabilecek ve ithalatçı sanayici eğer ihraç da ediyorsa, ihraç ettiği malın değerini baştaki ithalat kredisine, faizine, komisyonuna karşılık dışarda bırakabilecek.

Hangi birinden ve nasıl başlamalı? Her biri başlı başına içler acısı. Bu kararları gördükten sonra, hâlâ "CHP bir sermaye partisi midir, yada CHP'lilik sermayecilik midir?" türünden sorulara yanıt aramanın da anlamı kalmıyor. Bu kararlar dizisinden seçilen rastgele biri bile gerekli yanıtı verecek nitelikte. Sadece biri bile yeterli. Ama hepsi birlikte ele alınınca sorunun anlamsızlığı daha açık biçimde ortaya çıkıyor.

HİÇ ÇOK OLUR MU?

İlki, vergi iade oranı ile ilgili. En hafifi de bu. Burada biraz daha kolaylık sağlanabilirdi. Tavan değil de tüm iade oranları yüzde 35'e çıkarılabilirmiş! Hatta yüzde 35 bile yükseltilmeliymiş. Narin, konuya eleştirisel bir açıdan (!) yaklaşıyor: "Getirilen tedbirlerin yeterince özendirici olması için vergi iadeleri azami oran olan yüzde 35'te birleştirilmelidir. İhracatın gelişmesi için hükümet teşvikler konusunda cömert davranmalı, 'Acaba çok mu verdim, çok mu kâr ettirdim?' diye düşünmemelidir"

"Acaba çok mu verdim, çok mu kâr ettirdim?" diye düşünecek hükümeti tam bulduk ya... Bazı salça imalatçıları da yüzde 35 oranını düşük buluyorlar; yüzde 100 olmalıymış. O da olur deyip beklemekten başka yapacak birşey yok.

İhracatçı-sanayicilerin sağladıkları dövizin dörtte birini kendileri için dörtte birini de yan sanayilerinin gerekleri için kullanmalarına gelince. Söylenebilecek olanların ilki, böyle bir talebin sanayicilerin kendi talep listesinde bile bugüne kadar yer almamış olması. Sağlanan dövizin bir bölümünün kendi gereksinimleri için kullanımı gibi bir talep zaten vardı. Ama yan sanayileri için de aynı kolaylığın sağlanması, herhalde düşlemedikleri bir gelişme oldu. Böyle bir "kolaylık" en başta kendi içinde çelişik. Nedeni de çok açık. İhracatta vergi iadesi sözüm ona ihracatı teşvik edip artırmak ve dış ticaret açığını daraltmak için uygulanır. Bir yandan ihracatı artırmaya çabalarken öte yandan ithalatın da aynı biçimde artması için elden geleni yapmak kendi içinde çelişir.

İhracat artarken ithalat da artacak. Öteki bütün ekonomik göstergeler gibi, her hangi bir büyümenin yada gelişmenin olması demek, çeşitli değişkenlerin daha yüksek düzeylere tırmanması demek. Yalnız burada söylenen o değil. İhracatı artırıcı bir önlemin, aynı zamanda ithalatı artırıcı sonuçlar vermemesi gerekiyor. İthalat nasıl olsa artıyor. Onu bir de "ihracatı artırmak" gerekçesiyle alınan önlemlerle daha da artırmak hangi akla hizmet oluyor?

İHRACAT YERİNE İTHALATIN ÖZENDİRİLMESİ

Bu karar her ikisini birden nasıl sağlar? Çok kolay. Bir sanayici, ihracattan elde ettiği dövizin yüzde 25'ini kendi ithal gerekleri için kullanabilecekse, kendi ithal gerekleri için kullanabileceği miktar sadece yüzde 25 ise bu miktar çok büyük bir toplam tutmayabilir. İki katına çıkarmak olanağı varken. Bunun için de yan sanayileri var. Başka bir deyişle, güya yerli girdi satın aldığı sanayiciler. Şimdi, bunlara da ilk sanayici-ihracatçının sağladığı dövizin yüzde 25'inden yararlanma olanağı tanınırsa iş değişir. Döviz, sanayici-ihracatçının elinde. Bunun yüzde 25'inden yan sanayilerini de yararlandırabilir. Yararlandırmanın koşullarının belirlenmesi biryana. Bu alanda çıkacak olan karaborsa ve spekülasyon eğilimleri de bir yana. Önemli olan birbaşka konu var. O da şu: Eğer bir sanayici-ihracatçının yan sanayileri hiç ithal gereği duymuyorlarsa, bundan sonra duymalılar. Çünkü bunların ithal ettikleri malların değeri, ihracatçı-sanayicinin sağladığı dövizin kendisine ayırdığı dörtte birlik payı yanında bir dörtte birlik payına da yan sanayileri adına el koyabilmesini sağlayacak. Böylece bugüne kadar ithalata gerek duymadan üretim sürdüren yan sanayiler de ithalat yapmaya özendirilmiş oluyorlar.

Bir sonraki önlem de aynı nitelikte. İthalat ve ihracatla aynı zamanda uğraşan sanayiciler (ki yine çoğunlukta olanlar bu türdendir) ihraç gerçekleştirebildikleri oranlarda ithalat da yapacaklar. Bir önceki kararla çelişiyor gibi görülebilir. İhraçtan sağlanan dövizin dörtte biri sanayiciye, dörtte biri de yan sanayilere ayrılırken, nasıl olurda ihraç yapılabildiği oranlarda ithalat da yapılabilir? Ya biri, yada öteki doğru olmak gerekir.

Doğru olanı sermayenin işine geleni. Dolayısıyla, bu önlem bir öncekini anlamsızlaştırmış oluyor. Burada sözü edilen önlemin açık anlamı şöyle: Daha önceden kredili yada mal karşılığı istenilen kadar ithalat yapılacak. İlerde bir tarihte ihracat gerçekleşirse, buradan sağlanan dövizin tümü daha önceki ithalatın bedelinin ödenmesine kullanılabilecek. Hatta, sıralanan önlemlerden sonuncusuna göre, sadece bedelini değil, faiz ve komisyon giderlerini de bu döviz ile ödeyebilecekler. Böyle bir işleyişin sağlayacağı sonuç, ihraçtan elde edilen tüm döviz gelirinin, sanayicinin eğilimi yönünde kullanılması yolunun açılması oluyor.

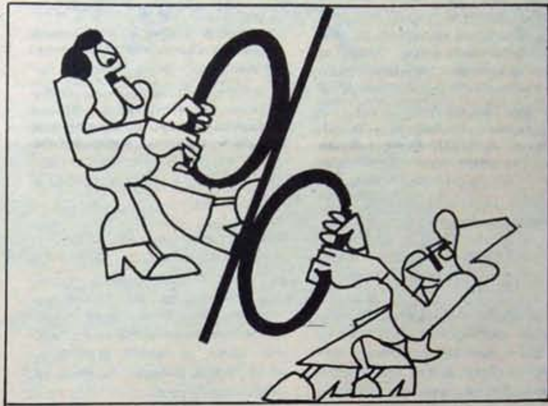
BÖYLESİNİ GÖRMEK BİR DAHA NASİP OLMAYABİLİR...

Türk lirasının değerinin düşürülmesi yada (olmaz ya) ola ki yükseltilmesi halinde, ihracatçının döviz işlemlerindenen kârlı sonuçla çıkması da sağlanıyor. Sağlanan döviz karşılığı Türk lirası, eğer liranın değeri düşürülmüşse başka bir deyişle birdolar 25 lira değil de 30 lira olmuşsa, yeni kur üzerinden 30 lira olarak ödenecek. Yok dolar değer kaybetmişse ve artık bir dolar 25 lira yerine 20 liradan işlem görüyorsa, bu kez de yine yüksek olan rakam üzerinden, başka bir deyişle 25 lira olarak ödeme yapılacak. Kısaca, sanayicilerin, hükümet üzerinde sık sık Türk lirasının değerinin bir aşağı, biryukarı değiştirilmesi yönünde baskı yapmaya başlamalarını beklemek gerekiyor. Her iki durumda da yüksek olan rakam ile işlem göreceklerine göre, aynı malın defalarca ithal ve ihraç edilmesi sırasında Türk lirasının değerinin de boyuna ayarlanması gerekecek.

Listedeki önlemlerin sonuncusuna, yukarda bir başkasına ilişkin olarak kısaca değinilmişti. O maddeye yeniden dönmek gerekmiyor. Bunun yerine arada kalan en son önleme de kısaca değinmekte yarar var. En eğlencelisi olanı da bu. Tüm sanayi-ihracatçılara ham madde ithalatlarını karşılamak için 50 bin dolara kadar döviz verilecek. Küçük bir hesap yapmak gerekiyor. Bugün, Türkiye'nin ham madde ithalatı 2 milyar dolara ulaşıyor. İki rakamı birbirine bölerek, birkaç ay içinde Türkiye'de kaç ihracatçı-sanayici lisansı için başvurulacağını kestirme olanağı var. Bugün, bu türden işadamı sayısı yaklaşık olarak iki bin dolayında olarak kestiriliyor. 2 milyarın 50 bine bölünmesi sonucu elde edilen rakam 40 bin. Demek ki, bu alanda 38 bin yeni işadamı için olanak yaratılmış oluyor. "Nasıl?" diye sorulabilir. Haklı bir soru. Eğer bugün iki bin işadamı bu işi yapabiliyorlarsa, bu alana neden yeniden 38 bin işadamının daha girmesine izin versinler?

Bir sanayici, "Ben ihracat da yapıyorum" diye başvurursa 50 bin dolara kadar döviz almaya hak kazanıyor. Bu başvuruyu yapmaktan kimse alıkonulamaz! .. Yapabilecek olanların daha önce sanayici olmaları gerektiği unutulmamalı. Sanayiciler, toplam hammadde ithalatını kontrolları altına alabilmek için göstermelik sanayiciler türetip, onları, aynı haktan yararlanmak üzere başvurdurtabilirler. Büyük işletmelerin ufalanma dönemine mi giriliyor?.. Çok doğal olarak, hayır. Kağıt üstündeki işlemlerden söz ediliyor. Zaten, önlemlerin tümü, kağıt üzerinde hızlı vurgun yapılmasının yollarını geliştirmek için düşünülmüş.

Bir de utanmadan, hükümeti "acaba çok mu verdim, çok mu kâr ettirdim?" diye düşünüyor olmakla suçluyorlar. İnsanda insaf olmak gerekir. Daha ne yapsınlar? Biraz daha zorlanırlarsa bırakıp gidecekler... Bunu da kimse istemez. "Daha iyisini bulmanın olanağı yok". Böylesini gördükten sonra...

ANTİKOMÜNİSTLER VE İNSAN HAKLARI

Demokrasi, "İnsan Hakları"nın güvence altına alınması ve insan kişiliğinin serbestçe gelişmesine ilişkin sorunlar, günümüz dünyasının iki farklı sisteminin ideolojik mücadelesinin temel bir alanını oluşturuyor. Sosyalizm ve kapitalizmin sorunları ele alışı ve çözümlemeleri birbirlerinin karşıtı. Çünkü sosyalizm ve kapitalizm birbirlerinin karşıtı. Emperyalizmin son zamanlarda ön plana çıkarttığı konulardan "İnsan H- ları" sorununu bu karşıtlık temelinde incelemek gerekiyor. Ancak böylelikle, emperyalizmin "insan hakları" konusunu dış politikasına temel yapmak için kopradığı yaygaraların anlamını açığa çıkarmak olanaklı olabilir.

EMPERYALİSTLER KAVRAMLARI TAHRİP EDİYORLAR

Sosyalizmin en büyük moral gücü tüm insanlığı olduğu gibi tek tek bireyleri de sömürüden, baskıdan ve toplumsal eşitsizliklerden kurtaran bir sosyal rejim olmasında. Bunun anlamı sosyalizmle birlikte özgürlük, eşitsizlik, bireyin temel hakları gibi kavramların soyut olmaktan çıkıp, somut anlamlar kazanması. "İnsan Hakları" sözünü diline dolayan burjuva propagandasının temeli ise, bu hakların, demokrasi ve özgürlük kavramlarının somut içerikleri boşaltılarak, sömürü sistemi ile temel insan hakları arasındaki bağlantıyı gözlerden kaçırma çabasında toplanıyor. Burjuva ideologları için insan hakları sorunu bir işsizlik sorunundan, eğitim, sağlık hakları sorunundan, ırkçı baskılardan, sömürüden ayrı bir sorun gibi ele alınabilmekte. Çünkü burjuvazinin propagandasının temelini toplumdan tecrit edilmiş bireyin "devlet'e karşı çıkarları olduğu' çarpıtması oluşturuyor. Bu sorunlar yanında çalışma hakkı, işsizlik burjuvazi tarafından insan hakları dışında "ikincil" bir sorun gibi gösterilmeye çalışılıyor. Bu tür mantıkla sorunlara yaklaşımda şaşılacak bir nokta da yok . Sınıflı, sermaye egemenliğine dayalı toplumlarda bireyin çıkarlarının sermayenin aracı olan devletin çıkarları ile karşıt olması çok doğal. Başka ilkeler ve yasalarla yönetilen sosyalist toplumlarda ise birey ve "devlet" arasında sınıfsal uzlaşmaz çelişkilere yer yok. Burjuva propagandasının temeli bu olguyu çarpıtmaya dayanıyor. Sosyalizmin özelliği birey ile "devlet' arasında bu uzlaşmaz çelişkilerin maddi temellerini yok etmesinde. İnsanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesi, toplum ve birey arasında çıkarların birliğini sağlayan düzenlemeyi de birlikte getiriyor. Burjuvazinin propagandasının esası sosyalizmin bu olgularını çarpıtmaya dayanıyor. Bunun için "yaşayan sosyalizmin" gerçeklerini, başarılarını gözlerden saklamak, tahrif etmek, emperyalizmin sosyalizme karşı mücadelede kullandığı başlıca yol oluyor. Emperyalizm sosyalist ülkelere ilişkin gerçekleri tahrif propagandasını gereğinde baskıyla, yasaklamalarla birlikte sürdürüyor. Antikomünist propagandanın başlıca dayanağı sosyalizm ve soyalist ülkeler hakkında yalan efsaneler yaratmak. Burjuvazi, kitlelerin ideolojik-psikolojik koşullanmalarını ve bilgi eksikliklerini antikomünizmin temeli yapıyor.

YENİ VE İNCE YÖNTEMLER

Tarih ve günlük yaşamın burjuva propagandasının yarattığı bu yalan efsaneleri bir bir yıkıyor. Çağımızın gelişmesi kapitalizmden sosyalizme geçiş yönünde. Yaşayan sosyalizmin başarıları gerçekleştirdikleri bu süreçte temel unsurlardan birisi. Dunya demokrasi ve barış güçlerinin kazanımları antikomünist propaganda silahlarını ellerinden aldıkça, dünya barışı da güçlenirken, yumuşama uluslararası ilişkilerin temeli haline gelmekte. Öte yandan emperyalizm de karşı mücadelesinde yeni araçlar, yeni efsaneler geliştirme çabasında geri kalmıyor. Ancak bu araçlar soğuk savaş döneminden daha usta, ince yöntemlerle kullanılmakta.

Başka bir olgu da, tarihinde gösterdiği gibi, kapitalist sistemin bunalım dönemlerinde emperyalizmin ilk başvurduğu yollardan birincisi dış politikayı "ideolojileştirme"si. Dış ilişkiler,bu dönemde daha yoğun olarak sınıf çıkarlarının taktik ve stratejik gerekleriyle, dünya barışını tehlikeye düşürecek biçimde oluşturuluyor.

1890'da WOUNDED KNEE'DE KIZILDERİLİLERİ, 1970'DE MYLAİ'DE VİETNAMLILARI KATLETME EMRİNİ SOĞUKKANLILIKLA VERENLER NASIL İNSAN HAKLARINDAN SÖZ EDEBİLİRLER. IRKÇI BASKILARI, HIZLA ARTAN İŞSİZLER ORDUSUNU, SEFALET İÇİNDE YAŞAYAN MİLYONLARI GÖRMEDEN İNSAN HAKLARI SAVUNUCULUĞU YAPANLARIN YAYGARALARINA, DEMOKRASİ VE BARIŞ GÜÇLERİ İNANMAYACAKLAR.

AMAÇ DÜNYA BARIŞINI BALTALAMAK

Son zamanlarda ABD Başkanı Carter'ın şampiyonluğunu yaptığı "İnsan Hakları" konusu emperyalizmin dış politikasının başlıca etkinlik alanı haline geldi. Bu emperyalizmin, kapitalist sistemin derin bunalımlar içinde olduğu dönemde, dünyada barış ve ve yumuşama politikasına karşı en son oyunu olarak, İnsanlık için son derecetehlikeli bir oyun olarak tezgahlanıyor.

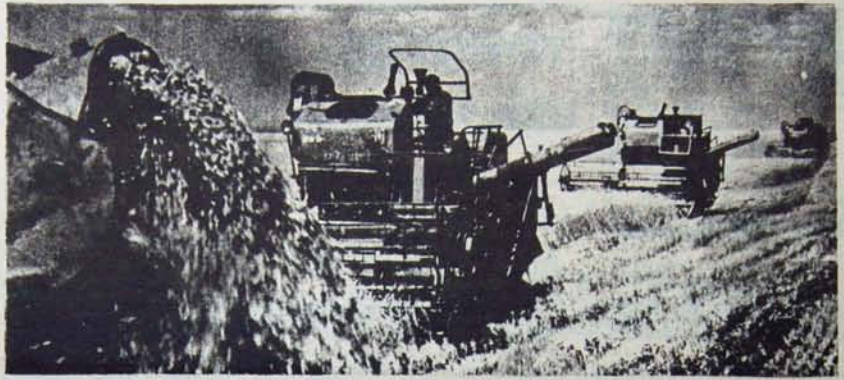
İdeolojik mücadeleyi dış politikada farklı sosyal sistemden devletlerin devletten devlete ilişkilerinin temeli haline getirmek barış içinde yaşama politikasına ters düştüğü gibi, yuşumaşa ve silahsızlanmayı da saboteedecek bir adım olmaktan öte anlam taşıyamaz. Gerçekten de insan hakları konusunu sınıfsal özünden boşaltan emperyalistlerin bu konuyu silahsızlanma görüşmelerinin bir ön koşulu haline getirme girişimleri, silahsızlanma çabalarını sabote etmektedir. Sosyalist ülkelerin Sovyetler Birliği başta olmak üzere emperyalistlerin iç işlerine müdahale etmeğe izin vermiyecekleri, sosyalizmin özünden taviz vermiyecekleri billndiği halde sürdürülen çok yanlı propaganda ve müdahale girişimleri devam etmektedir.

EMPERYALİSTLER İNSAN HAKLARINA SAHİP ÇIKAMAZLAR

Ekonomik alanda sosyalist ülke halklarının kazanımları artık yadsınamayacak kadar somut olarak gözler önünde olduğundan, propagandalarına başka motifler arayan emperyalistler, sosyalizmin devlet ve birey ilişkisinin temellerini saklıyarak, sosyalist ülkelerin halklarının sosyal, kültürel, demokratik özgürlükler alanında kazanımlarını karalamak çabasındalar. "İnsan hakları" konusunda yaygara koparan emperyalistlerin bu konuda söyleyecek hiçbir sözü olmaması gerekir. Gerçekten de, ABD'de 1978-1979 yılı askeri bütçesi 126 milyon dolar, Federal Almanya'da 34 milyar DM gibi rekor seviyelere yükseltilirken, emperyalistler hangi yüzle insan haklarından bahsedebilirler. Birleşmiş Milletler verilerine göre, dünyada okuma yazma bilmeyen 800 milyon insanı bu durumdan kurtaracak 15 yıllık bir programın, açlık çeken milyonlarca insanın yardımına koşmak için, gelişmekte olan ülkeler sağlık fonlarının çözümü için toplam harcamaları üç misline çıkarabilmek için sadece 26 milyon dolara gerek bulunmakta. Sovyetler Birliği bu amaçla BM Güvenlik Konseyi sürekli üyelerinin askeri harcamalar bütçelerinden % 10 bir indirim yapılıp, sağlanan fonun gelişmekte olan ülkelerin bu sorunlarının çözümü için harcanmasını resmen önermesine karşılık ve BM Genel Kurulu'nun da öneriyi desteklemesine rağmen ABD,, İngiltere, Fransa ve Çin öneriyi kabul etmemişlerdi. Sovyetler Birliği'nin dünyada silahlanma yarışının son bulması silahlanmanın kısıtlanması ve silahsızlanma yolunda adım atılması için son yıllarda 70'den fazla somut önerisi bulunuyor. Bu olgular "İnsan Hakları" konusunda en son konuşabilecekleri ortaya koymak için fazlasıyla yeterli

Ama hepsi bu kadar değil. Bugün, Vietnam'ın kahraman halkını zalimce katleden ABD egemen sınıflarının ülkelerinde de Vietnam'da çarpışmalarda ölen, sakat kalan, uyuşturucu madde kullanma alışkanlığı kazanan binlerce vatandaşları ortada dururken,sosyalist ülkelerde insan hakları sorununa sahip çıkmaları nasıl inandırıcı olabilir. 1890 da Wounded Knee'de Kızılderilileri, 1970'de Mylai de Vietnamlıları soğukkanlılıkla vahşice boğazlama emrini verenler nasıl insan haklarından söz edebilirler. 1977 de ABD de üç Üniversite'nin ortaklaşa yürüttüğü bir çalışma 20 - 30 milyon civarında Amerikalının psikiyatrik tedavi görmeye ihtiyacı olduğunu belirlemişken, intiharlar, beşbini 15 - 24 yaş grubu arasında olmak üzere yılda 40 bin rakamına ulaşmışken, ABD egemen sınıfları ve yönetimi hangi insan haklarından söz edebilir? ABD'deki ırkçı baskıları, tüm kapitalist ülkelerdeki hızla artan İşsizler sayısını, milyonların içinde bulunduğu sefalet koşullarını sıralamaya bile gerek yok. Bu antikomünizm kervanı'na liberalizmin şampiyonluğunu kimseye bırakmıyan Fransa Cumhurbaşkanı da katılsa hiç fark etmez. Dünya halkları Zaire'ye ateş kusan paraşütçüleri daha dün oraya göndereninin kim olduğunu biliyor. Bu nedenlerle, dünyanın tüm emekçi halkları, ilerici, demokrat, barışçı güçleri antikomünistlerin "insan hakları" yaygarasına inanmaz, inanamaz ve bu yaygaranın, dünya barışını tehlikeye düşürmesine de izin vermiyeceklerdir.

Tarım alanında da dev adımlar.

SBKP Merkez Komitesi

Tarımdaki sorunlara sosyalist yaklaşım

Sovyetler Birliği Merkez Komitesi 3-4 Temmuz tarihlerinde yaptığı toplantıda tarımdaki sorunları ele aldı. Özellikle 3 Temmuz'da yapılan toplantıda tarım sektöründeki gelişme perspektifleri üzerinde duruldu. MK Genel Sekreteri Leonid Brejnev toplantıya Sovyet tarımının sorunlarına ve çözüm önerilerine ilişkin bir rapor sundu. Daha sonra Sovyet Cumhuriyetleri'ndeki tarım bölgelerinin yöneticileri tarım sorunlarıyla ilgili somut bilgiler aktardılar.

Brejnev'in sunduğu raporda, 1965 yılı Mart ayında yapılan Merkez Komitesi toplantısında benimsenen tarım politikasının sonuçları sergilendikten sonra bugün de aynı politikanın yürürlükte olduğu belirtiliyordu. 1965'den bu yana uygulanmakta olan bu politika sayesinde tarımsal yatırımların toplam yatırımlar içindeki payı 13 yıl içinde % 20'den % 27'ye yükselmişti. Tarımda kullanılan kimyasal gübre 1965'e göre onüç kat artmıştı. Düzenlenerek tarıma açılan alanlar ise iki katına çıkmıştı. Bu olumlu sonuçlara karşın Brejnev'in raporunda Sovyet tarımındaki bazı eksik ve yanlış uygulamalar üzerinde de önemle duruluyordu. Bunlar arasında vurgulanması gereken bazıları şunlardı: Yeni teknolojilerin uygulamaya konulmasında gecikmeler, kötü kullanılan araçların zamanından önce yıpranması, gerektiği biçimde kullanılmayan gübrelerin ortaya çıkardığı sorunlar, nitelikli personelin kentlerde çalışmayı tercih etmesi.

Raporda ayrıca tarımsal yatırımlardaki gecikme ve diğer aksaklıklar üzerinde duruluyor ve bu alanda savurganlıktan kaçınılması isteniyordu. Brejnev, Parti kadrolarının tarımsal sorunların tümünü doğal afetlere bağlama eğilimine de dikkati çekiyor ve bu eğilimi eleştiriyordu. Brejnev daha sonra şunları söylüyordu: "Beş yıllık plan döneminin ilk iki yılında tarım kesiminde oluşan açığın kapatılması gereklidir."

Tarımsal sorunların çözümü yolundaki önerilerin ilki üretimin uzmanlaştırılması ve yoğunlaştırılmasını öngörüyor. Brejnev, tarımdaki uzmanlaşma ve yoğunlaşmanın, bilimsel sosyalistlerce "tarımsal üretim ve emeğin toplumsallaştırılması" olarak adlandırıldığını bir kez daha hatırlatıyor ve bu sürecin tarımda sanayileşme, emeğin randıman ve verimliliğinin artışı ve modern tekniklerin daha iyi kullanımı gibi sonuçları olacağını söylüyordu. Brejnev Sovyet tarımının ulaşması gereken hedefleri de rakamsal verilerle açıkça ortaya koyuyordu.

Bilindiği gibi, Sovyet tarımının içinde bulunduğu sorunlar uzun süredir kapitalist dünyada anti-komünist propaganda malzemesi olarak kullanılıyordu. SBKP Merkez Komitesi'nin son toplantısı, sorunlara yaklaşımdaki yürekli ve gerçekçi tavır ve önerilen çözümlerin gösterdiği somut hedefler dolayısıyla Sovyetler Birliği ve tüm dünya ilericileri açısından ekonomik olduğu kadar ideolojik bir anlam da taşımaktadır.

Soweto'dan iki yıl sonra Güney Afrika

16 Haziran 1978. Bu tarih Güney Afrika'daki Soweto katliamının ikinci yılını belirliyor. 16 Haziran 1976 günü Güney Afrika'da, Soweto'da çoğunluğu lise öğrencisi gençlerden oluşan bir topluluk ırk ayrımı (apartheid) politikasını kınamak için bir gösteri yapıyordu. Topluluğun üzerine ateş açıldı. Sonuç: 500'den fazla ölü ve 2000 kadar yaralı. Aradan iki yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına karşın Soweto'da açılan yara hâlâ kanıyor.

Soweto ırkçı Güney Afrika rejiminin ilk büyük cinayeti değil. II. Dünya Savaşı'ndan bu yana katliamları bir kez daha hatırlayalım: Yıl 1946, dokuz madenci bir grev sırasında öldürüldü. Yıl 1950, genel grev sırasında 18 grevci işçi öldürüldü. Yıl 1960, Sharpeville ayaklanmaları sırasında 69 kişi öldürüldü. Yıl 1973, Carletonville'de 12 madenci öldürüldü ve 1976'da Soweto katliamı. Bu cinayet listesine tutukevlerinin pencerelerinden atlayarak "intihar eden" ve Güney Afrika kuvvetleriyle silahlı çatışma sırasında ölen yurtseverler dahil değil.

Yukarıdaki liste, Güney Afrika halkını en doğal insan haklarından yoksun bırakan Vorster rejiminin başarı belgesi. Güney Afrika halkının % 81'i konut seçme, deri renginden bağımsız olarak evlenme gibi en ilkel haklardan bile yoksun bulunuyor. Apartheid politikası siyah derili halk açısından ekonomik ve toplumsal sefalet anlamına da geliyor.

Güney Afrika'daki Apartheid politikası 1976'dan sonra çok daha "usta" bir biçimde sürdürülüyor. Vorster 1976 Ekim ayında Bantu Kabilesinin bağımsızlığını tanıdı. Bu tanıma, Afrikalıları vatanlarına kavuşturma kisvesi altında faşist rejimin sürekliliğinin sağlanması kaygısına dayanıyordu. Güney Afrika'nın faşist başbakanı Vorster bu politikanın yardımıyla bazı geleneksel kabile reislerinin ve onların yörüngesinde serpilmeğe başlayan siyah derili bir avuç burjuvazinin desteğini kazanmayı amaçlıyordu. Bu "bağımsızlık" politikası merkezi hükümeti bir dizi idari yükten kurtardığı gibi siyah halkla gerçek sömürücüler arasına bir perde de oluşturacaktı. Ancak, Vorster ve yandaşlarının bu girişimi boşa çıktı. Ne Bantu devletini, ne de daha önce kurdurulan Transkei devletini Güney Afrika yönetiminden başka diplomatik alanda tanıyan çıkmadı. Bu ülkelerden birincisi toprak bütünlüğüne sahip değil: ayrıca her ikisi de ekonomik açıdan Güney Afrika ekonomisi içinde özümsenmiş durumda.

Hint Okyanusu ile Güney Atlantik'in kesişim noktasında bulunan Güney Afrika'daki faşist rejim emperyalist güçler tarafından fiilen destekleniyor. Güney Afrika'nın stratejik önemi yalnız coğrafi konumundan değil hammadde zenginliğinden de kaynaklanıyor. Güney Afrika kapitalist dünya altın üretiminin 3/4'ü ve elmas üretiminin 2/3'ünü karşılıyor. Son zamanlarda Güney Afrika rejimi iyiden iyiye diken üzerinde oturuyor. Angola ve Mozambik, Güney Afrika'nın silahlı müdahalesine rağmen bağımsızlıklarına kavuşup anti-emperyalist safta yerlerini aldılar. Namibya ve Zimbabwe'de kurtuluş yolunda verilen mücadele de Güney Afrika'nın siyah halkı üzerinde geniş yankılar uyandırıyor.

Evet Soweto, aradan iki yıl geçmiş olmasına karşın hâlâ kanıyan bir yara, ama bir gün mutlak kapanacak.

Emperyalist oyunda sosyal demokrat dekor

II. Dünya Savaşı yıllarında Enver Sedat Batılılarca yakından tanınan bir kişiydi. Enver Sedat II. Dünya Savaşı'nda Mısır Ordusunda irtibat subayı olarak görevliydi. İngiliz ve Amerikan kuvvetleriyle ilişki kurulması işinde çalışıyordu. Enver Sedat bugün Batılılarca daha bir "yakından" tanınıyor ve aynı zamanda çok seviliyor. Zira eskinin irtibat subayı Enver Sedat bugün emperyalistlerle Arap dünyası arasındaki irtibatı sağlamaya çalışıyor.

Sedat'la, İsrail'in siyonist militan eskisi başbakanı Begin'in İsrail'de biraraya gelişini emperyalistler "tarihi buluşma" olarak adlandırdılar. Bunu yapmakta kendi bakış açılarından son derece haklıydılar. Arap dünyasının "lideri", İsrail Başbakanının ayağına getirilip onunla el sıkışmıştı. Bu olay Arap halkları ve tüm ilericiler tarafından nefretle karşılandı. Protesto gösteri ve toplantılarına yığınlar katılarak emperyalizmin son oyunu lanetlendi.

Olayın üzerinden henüz bir yıl bile geçmemişti ki Enver Sedat eski rolünü bu kez yeni bir oyunda sergilemeye başladı. Doğrusu ya bu kez oyun ilkine göre çok daha ince ve kurnaz bir kurguyla oluşturuldu. Bir kez, Sedat'ın rol arkadaşları birken üçleşmişti ve oyun tarafsız bir sahnede oynanıyordu. Evet, İsrail İşçi Partisi'nin sosyal demokrat lideri Simon Perez, Viyana'da, sosyal demokrat Avusturya Başbakanı Bruno Kreisky ve sosyal demokratların piri Alman Sosyal Demokrat Partisi lideri Willy Brandt'ın eşliğinde Enver Sedat'la biraraya geliyordu. Bu harika dörtlü uzun uzun söyleşiyor ve bol bol fotoğraf çektiriyordu. Aynı zamanda İsrail'den de bir haber geliyordu. Mısır'ın Orta Doğu sorununun çözümüne (?) ilişkin son derece ılımlı önerisi İsrail hükümetince geri çevrilmişti. İsrail'de uzun süre yönetimde bulunmuş olan Simon Perez, Viyana'da hükümetinin görüşlerini benimsemediğini belirtmeğe özen gösteriyor ve kişisel olarak (aynı zamanda Partisi'ni de kastederek) Filistin halkının ulusal haklarının tanınmasından yana olduğunu söylüyordu. Anlaşılan kendi partisi iktidardayken İsrail'in bu doğrultuda bir politika uygulamaya zamanı olmamıştı.

Emperyalizmin Viyana'da son olarak sergilediği bu oyundan çıkarılacak önemli bir hisse var. Viyana toplantısı, İsrail hükümetinin uzlaşmaz tutumunu bir kez daha açıkça belgeleyen son kararını dünya kamuoyunun gözlerinden kaçırmak için kullanıldı. Filistin halkının özgürlük mücadelesini boğmak isteyen emperyalistler bu oyunda (benzer oyunların çoğunda olduğu gibi) sosyal demokrat dekordan bol bol yararlandılar.

YÜRÜYÜŞ okurlarından

BURJUVAZİNİN ELİNDEKİ DÜMENLE NEREYE GİDİLECEĞİ BELLİ OLMUŞTUR

İktidar koltuğuna oturur oturmaz, CHP Türkiye burjuvazisinin imdadına koşmayı baş görevi bildi. Dünya Bankası ile, IMF ile görüşmeleri hepimiz biliyoruz. CHP bir yandan açık seçik burjuva politikasını uygularken, öte yandan da hem faşist girişimler karşısında çaresiz kalmakta, hem de bilimsel sosyalizmin gelişip güçlenmesini engellemeye çalışmaktadır. Anarşi olayları denilen faşist tezgahlar, cinayetler söz konusu olduğunda, CHP sanki iktidarda değilmiş gibi bir vurdumduymazlık ve çaresizlik içindedir.

Bunları hepimiz biliyoruz. Bunalım ve işçi sınıfı hareketinin gelişim yollarını tıkama politikası, Türkiye'nin her yöresinde olduğu gibi, Rize bölgesinde de uygulanmaktadır. Öyle ki, sınıf bilincinin yeterince gelişmediği bir bölge olan Doğu Karadeniz'de, işçi sınıfının birliğini, emekçilerle kaynaşmasını engellemek için elden gelen yapılmaktadır.

Rize'deki çay fabrikasında çalışan işçilerin durumu bu açıdan ilginç özellikler göstermektedir. İşçilerin eline geçen net ücret, asgari ücretten daha düşüktür. İş güvenliği hiç söz konusu değildir. Belirttiğim gibi yerleşik ve oturmuş bir işçi kitlesine ve bilincine olanak tanımak istemeyen güçler, fabrikalardaki kadrolu sürekli işçi sayısını sürekli olarak düşük tutmaktadırlar. İkide bir işçilere yol verilmekte, yerlerine yenileri alınmaktadır. Bu böyle sürüp gitmektedir.

Yöremizde 36 fabrika ve çok sayıda atelye vardır. Ancak, yörede işçilerin sayıca artışından kuşkulu olanlar, çayın paketlenmesine ilişkin faaliyetleri özellikle İstanbul ve Ankara'ya almışlardır. Bu tesisleri Rize yöresinde kurmamışlardır. Paketleme fabrikalarının Rize dışında bulunmasının da katkısı ile Ekim ayından sonra, çay fabrikalarında çalışan işçilerin büyük çoğunluğu işsiz kalmaktadır.

Burjuvazinin sendikal alandaki sigortası da sarı Türk-İş sendikalarıdır. Geçtiğimiz sezonda "yaş çayı çürüttünüz" gerekçesi ile birçok işçi işten atılmış, sözde sendikaların da buna hiçbir tepkisi olmamıştır. Sendika avukatlarının en az ilgilendikleri konu da, zaten işçi haklarına ilişkindir.

Bütün bunlar karşısında, işçilere egemen olan düşünce "gemisini kurtaran kaptan" düşüncesidir. Bu düşünceyi yıkıp, işçilere birlik ve beraberlik ruhunun aşılanması, başlıca görevdir. Bu görevi yerine getirecek olan da, "örgütlü güç yenilmez" şiarıyla hareket eden Türkiye İşçi Partisidir.

Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm bayrağı, yöremizdeki işçilerin de kılavuzu haline gelecektir.

Coşkun Keser
Pazar/RİZE

DEVRİMCİ Mİ, SIKIYÖNETİM PAŞASI MI?

12 Mart döneminin ünlü sıkıyönetim bildirilerini hatırlarsınız. Bozuk mu bozuk bir Türkçe ile uzun uzun bazı olaylar "tesbit ve teşhis edildiği" anlatılmaya çalışılır, sonra da "yapılacaktır, edilecektir" diye tehditler savrulurdu. Biçim bir yana, bildirilerin özü de belirli bir kafa yapısını yansıtırdı. Akılların ermediği kimi konular, ağdalı bir üslup ve dar bir bakış açısı içinde "ben yaptım oldu" kabilinden hemen halledili verilirdi.

Geçenlerde ODTÜ'de ÖTK Yürütme Kurulu imzasını taşıyan bir bildiri elime geçtiğinde aklıma hemen bunlar geldi. Bildirin başlığı, "Yoz eğilimler Üzerine". ODTÜ'nün "devrimci" öğrencileri tarafından yazılmış.

Bildiride, ODTÜ'deki kız-erkek ilişkileri eleştiriliyor. Bu ilişkilerde bazı "yoz" eğilimler görülüyormuş. Konu bu kadar basit. Ama bildirinin yarısı "sömürge tipi faşizm", "nispi demokratik dönemde oligarşinin hedefleri" vb. türünden "tahlil"lerle dolu. 12 Mart döneminin sıkıyönetim bildirilerinde de, örneğin dolmuş duraklarının düzenlenmesine ilişkin bir bildiriye, "son Türk Devleti", "atalarımızdan bize yadigar kalan ülke" değerlendirmeleriyle girilirdi. En genelden en özele böyle bir "iniş" herhalde sıkıyönetim paşaları ile kimi devrimci öğrencilere pek çarpıcı geliyor.

Tahliller bir yana, ama kız-erkek ilişkilerine değinen bazı değerlendirmeler, doğrusu bu "devrimci" öğrencilerin sı-

TÜRKİYE'DE MÜZİĞİN GELİŞİM

ÜNAL BÜYÜKOKUTAN

Toplumsal gelişmenin itici gücünün, tarihi meydana getiren, bugünü dünden farklı yapanın sınıf mücadeleleri olduğu kavrandıktan ve bu kavrayış yaygınlaşıp olaylar bu gözle incelenip yargılanmaya başlandıktan sonra, her kavram bu yönde yeni bir içerik kazandı. Sadece ekonomik, politik ve toplumsal gelişmeler değil, sanat alanındaki gelişmeler de artık bu gözle incelenmek zorunda.

Ülkemizde müzik hareketinin gelişimine bu gözle baktığımızda, müzik alanındaki gelişmelerin şaşılacak bir paralellikle toplumsal gelişmeyi, sınıf mücadelesinin gelişmesini izlediğini görüyoruz. Ancak şaşmanın ötesinde bu paralellikten gerekli sonuçları çıkarmak, bu sonuçlardan kalkarak ilişkinin her iki tarafındaki eksiklikleri belirlemek ve üzerine gitmek gerekiyor.

Gidiliyor da. Ve ancak böylelikle bir ustanın, örneğin Ruhi Su'nun neden uzun süre dar bir aydın kesimine sınırlı kaldığı, daha sonra işçi sınıfının politik hareketinin gelişimi ile geniş yığınlar tarafından benimsendiği, Rahmi Saltuk'un 1966'lardan başlayan tırmanışı, bu gelişimi destekleyen gücün nereden kaynaklandığı açıklanabilir.

1960 yılı ülkemizde her alanda geçmiş yıllara oranla çok daha hızlı gelişmelerin ve değişmelerin yeraldığı yıllar olarak alınabilir. Bu yıllar, tekelciliğe kadar uzanan yolda kapitalizmin hızla yol aldığı yıllar. Ve yine bu nedenleaynı yıllar Türkiye işçi sınıfının nicel ve nitel olarak hızla büyüdüğü, serpilip geliştiği yıllar. Tarım kesimindeki topraksızlaşma süreci de bu gelişime köyden kente göç ve büyük şehirleri çevreleyen gecekondu mahalleleri biçiminde "katkıda" bulunur. Böylece temelde meydana gelen gelişim toplumsal sonuçlara ve giderek toplumsal hareketliliğin artmasına yol açar.

1961 Anayasasının getirdiği görece demokratik ortam ve Türkiye İşçi Partisi'nin kurulması ile siyasi planda da gelişmeler hızlanmaya başlar. Koşullarının değişmesiyle yeni arayışlar içine giren insanlar, artık sosyalizmi duymaya başlamışlardır.

Bütün bu gelişmelere bağlı olarak, 60'ların ilk yılları müzik alanında ilk büyük değişimin yer aldığı yıllar oluyor. Yani konumlar, uyumsuzluklar ve çelişkiler, beğenileri etkiliyor kaçınılmaz olarak. Daha önceleri geniş halk yığınları halk türküleri ve klasik Türk müziği dinlerken, kısa denebilecek bir süre içinde mahallenin delikanlıları ilk dolmuş plaklarını dinlemeye, öte yanda me-

mur kızları yabancı dillerde söylenen hafif batı müziği parçalarının sözlerini ezberlemeye başlıyorlar. Kısacası bir tarafta "abidik gubidik tvist", öte yanda gözler süzülerek söylenen pür romantik "green fields" vb.

Giderek hafif batı müziğiyle ilgilenmek için İngilizce zahmeti de ortadan kalkar. Burjuva basınının da itelemesi ve düzenlediği yarışmalar yoluyla aranjmanlar "çayır çimen geze geze" yayılmaktadır. Bu açılan kapıdan daha sonra beat, psychodelic, underground ve benzeri bunalımlı akımlar girecek ve bunalımın çocuklarını etkileyecektir.

Ne köyü üzerinden atabilmiş, ne de şehire uyum sağlayabilmiş geniş emekçi kitleleri ise polis radyosunun da gayretiyle yeni konumlarına kendi konumu açısından benzerlik gösteren dolmuş müziğiyle haşır neşir olmuşlardır. Aynı kesim daha sonra, MDD hareketiyle birlikte mantar gibi üreyen "devrimci ozan" türünün de dinleyicisi oldu. İlginç bir çakışma. Nedenine gelince; birincisi bu kesimin koşullarından kaynaklanıyor. Toplumsal tabakalaşmada sürekli olarak aşağıya itilen yaşam koşulları günden güne kötüleşen insanlar ya kadere boyun eğerler, ya bilinçsiz tepkiler ve hedefsiz başkaldırılar biçiminde bireysel kurtuluş yolları ararlar, ya da işçi sınıfı hareketiyle ilişki kurabilirlerse toplumsal kurtuluş olarak gördükleri hedefe yönelirler. Diğer nedeni de ozanların konumundan kaynaklanıyor. Genel olarak, solcu, devrimci olmakla *sosyalist olmak* arasındaki farkı kavrayamamış, sanatçı - Parti ilişkisinin zorunluluğundan habersiz, kah şikayet edip ağlaşan, kah silahı eline alıp dağa çıkmaktan söz eden ozanlar, müzikte içerik ve biçim açısından köklü bir değişikliği içermediği için "kitle" tarafından çabucak benimsenir.

Bu ozanların içlerinden kimileri zaman zaman, slogancılığın ve popülizmin dışına çıkabilip tutarlı sözler söylemekle birlikte, bu akımın genel özelliği, romanda hakim olan köycülüğün müzik alanına da uzanması, bir başka deyişle popülizm (kaba halkçılık) dır.

Buna karşın Ruhi Su zamanla daha geniş kesimlerce dinlenmeye başlamış, Pir Sultan Abdal, Dadaloğlu gibi mücadele ozanları bir anlamda yeniden "keşfedilmiş"tir. Bu ustaya bir de Rahmi Saltuk eklenmiştir. Ancak yine de

kıyönetim paşalarını da aştıklarını gösteriyor. Hem dil bozukluğu, hem kafa yapısı açısından. Bildirinin bir bölümünü buraya aynen alıyorum:

"Biyolojik ve sosyal ilişkilerin platformu, yeri ve zamanı bazı kafalarda anlamını yitirmeye başlamıştır. Özgürlük, herkesin her türlü pisliğini alabildiğince sergileyebileceği anlamına gelen bir kavram değildir. Hele hele demokratiklik, eşit şanslar altında pis burjuva ilişkilerin teşhiri hiç değildir. Biz, devrimcilerin gerçekten temiz, saygılı ve devrimci tarzda kurulmuş kız-erkek ilişkilerine saygısı sonsuzdur. Bu şu aşamada kanıtlanması gereksiz, geçmişten bu yana kanıtlanmış bir olaydır. Kanıtlanması şu ana kadar gereksiz olma durumunu koruyan bir diğer olgu da, biz devrimcilerin yozluğa, liberalizme ve pis burjuva ilişkilerine karşı taviz vermez kişiler olduğumuzdur... Teşhir hastalığının ürünü olarak ortaya çıkan yozilişkilere verilecek ad gerek bu bildirinin anlamının gerekse de terbiye sınırlarının ötelerine varmıştır. Okulumuzun doğa yapısı, iklim koşulları, yaş faktörü ve gecelerin romantizmi hayattan kopuk bir dünyada yaşamanın geçerli nedenleri olamaz. Kendini yoz ilişkiler içinde teşhir etme ve ettirme en iğrençi burjuva pisliğidir."

"Kanıtlanması şu ana kadar gereksiz olma durumunu korumak", "ODTÜ'nün doğa yapısı, iklim koşulları ve romantizmi" türünden inciler ve Türkçe bozukluklları bir yana bırakılırsa, bu çok devrimci gençlerin "burjuva" olarak nitelendirdikleri ilişkileri, bir de "liberal eğilim" olarak eleştirmelerini anlak mümkün değildir. Teşhis ve uygulama yöntemi tam olarak sıkıyönetim paşalarının zihniyetini yansıtmaktadır. "Devrimci tarza kurulan kız-erkek ilişkisi" ve "liberal kız-erkek ilişkisi" türünden çelişkiler, gerçekte bu kişileri kafalarındaki çelişkileri, sorlanmaları ve darlığı yansıtmıyor mu?

Bu çok keskin devrimcilere sormak gerekiyor, amaçları insan mı robot insan mı diye. Devrimci duygusuz ve duyarsız mı olmalı? "Kampus"leri dışında olup bitenler hiç mi ilgilendirmiyor bu devrimcileri. TV'de "Hanedanların Çöküşü" adlı diziyi aralarında izleyen hiç mi olmadı? TV'de Lenin'i "öyle" sunarken ne gösterilmek isteniyordu hiç mi düşünmediler "devrimci tarzda kurulmuş" kız/erkek ilişkilerinden söz ederlerken?

Kolkola girip dolaşan bir çiftin ilişkisi nasıl yoz, teşhirci bir ilişki oluyormuş? Yoksa oto-erotik tatmini, başka bir deyişle odaya kapanıp "masturbasyon" yapılmasını teşvik etmek mi devrimci tavır oluyor? Karşı cinsten insanların ilişkilerini sadece "biyolojik ihtiyaç" düzeyine indirgemek mi amaçları? Karşı cinsten insanların ilişkilerinin psikolojik ve duygusal yönleri sosyal kurtuluş mücadelesinden nasıl soyutlanabilir? Seksi biyolojik ihtiyaç düzeyine indirgemenin sınıflı toplumlarda egemen sınıfların en önemli baskı araçları arasında yer aldığı nasıl unutulur? Hepsi bu kadar da değil. Günümüz toplumlarında burjuvazinin toplumsal ilişkilerin sınıfsal niteliğini çarpıtarak mücadelelerin sınıfsal temellerini gözden kaçırmak için teşvik ettiği "feminizm", "kadın kurtuluş hareketleri" gibi birçok akıma uygun ortamı hazırlamada bu dar kafalı "devrimci"liğin hiç mi katkısı olmuyor? Üzerinde önemle düşünülmesi gereken bir sorun.

Aslında soyut olarak yaratılan birtakım kişileri "teşhircilikle" suçlayan bu bildiri, ODTÜ öğrencilerini temsil etmesi gereken bu kişilerin kendilerini teşhir ediyor. "Yoz burjuva pislikleri" suçlaması arkasına gizlenerek burjuvazinin baskı politikasının koşullarını kabul eden, bunu da "halk dalkavukçuluğu" ile perdelemek isteyen bu kişiler bildiride kendilerini ele veriyorlar. Bildirinin sonlarında "Bardak dolmuştur. Bunu taşıracak olan her damla, kendisine artık başka bardak aramak zorundadır" biçiminde ilk bakışta anlamsız mı anlamsız görünen bir cümle gerçek amacı açıklıyor. ODTÜ öğrenci kitlesini toparlayıp, gerçekten haklı ve çok sayıda istem ve sorunlarını dile getirmek, bu yönde çabalar içinde bulunmak durumunda olmayan bu "temsilciler", öğrenci kitlesini denetim altında tutabilmek, baskı uygulamalarının gerekçesini hazırlamak çabasındadırlar. Sıkı yönetim bildirileri ile ÖTK bildirisinin bir başka benzerliği daha böylece ortaya çıkıyor. Devrimcilik adına OrtaDoğu'da oynanan bu orta oyunu, goşizmin kafa yapısını çok iyi sergiliyor. İki üç çift işi biraz fazla "pişirmiş" bile olsa bu nedenle bildiri yayınlayan, kendisini jandarma olarak gören ve en önemlisi basit bir soruna böylesine "ciddi" bir ciddiyetsizlik içinde yaklaşanlar mı kitlelerin öncüsü olacaklar? Bunlar mı devrimi yapacaklar?

Görülüyor ki kendilerini de devrimci olarak değil, burjuvazinin ahlak zabıtası olarak değerlendiriyorlar.

Murat Tüfekçi
ANKARA

ÇİZGİSİ

devrimci kesimdeki müzik anlayışı genel hatlarıyla popülisttir. İyi ve güzel ile kötü için ayraç "halkımız istiyor", "halkımız beğeniyor" sözleridir. Öylesine ki, klasik müzik aynı ayraçla "halkımıza yabancı" olduğu için "burjuva işi" dir. Kısaca, keskinlikle birleşen ilkesizlik.

1971, Türkiye'de ekonomik ve politik planda yeni ve büyük değişikliklerin başlangıcı. 12 Mart'la birlikte işçi sınıfının siyasal örgütünün kapatılması, bozgun havası, işkenceler, hapisler, yasaklanan grevler. CHP'ye bağlanan umutlar. CHP'ye umut bağlayan "sosyalist"ler.

Yine ilginç bir çakışma. Aynı dönemde Orhan Gencebay patlaması. Daha da ilginci; Orhan Gencebay'ın CHP'ye olan sempatisi.

Nedir Orhan Gencebay ve ekolünde yeni olan, çarpıcı olan? O güne kadar kullanılan sazlara yenilerinin eklenmesi ve sazlar arasında az da olsa yapılan görev bölümü mü? Sözlerinin daha ciddi ve "derin" olması hatta sözümona sorunları daha bir "deşen" tavır içinde olması mı? Melodinin sözlerle daha iyi uyuşması mı? Arabesk müziğin çekiciliği mi? Evet, bunlardan bazıları ve belirli ölçüde. Ancak bu patlamanın temel özelliği, o güne kadar ağrı kesicilerle karşılanan uyuşturucu gereksinimine, bu müzikle morfin sunulmasıdır.

Aranjmanların adı "Türk Hafif Müziği" olur ve günübirliğine parlayıp sönen şarkıcılarıyla devam eder. Bu süreçte iki olumlu gelişme kendini gösterir. İlki, popüler parçalara Türkçe söz uydurmanın yanı sıra artan sayıda yerli yapıtlar. Diğeri ve daha önemlisi hareketin etkisiyle azımsanmayacak sayıda sanatçının en azından ilerici, demokrat bir çizgiye kavuşmaları ve bu çizgiyi sürdürmeleridir. Bir kısmı mücadeleye daha dolaysız katılmanın yollarını arar ve bulur. Ancak bazıları da yanaştıkları "siyasi çizgi" gereği mücadele adına maskaralığa bulanırlar. Keskin devrimcilik onları "tamirci çıraklarına" hedefsiz amaçsız ajitasyon yapmaya iter.

Söylediklerimizi toparlamaya çalışırsak, 1960'lardan bugüne, müzik alanında alınan yol oldukça fazla. Bu süreç içinde her olayın olumlu ve olumsuz yanları var. Ancak bugün gelinen noktada konuya ilişkin açıklık ve netlik bütün diğer kazanımlardan daha ağır basıyor. Bu açıklık ve netlikte bugünü değerlendirmek ve yarına ilişkin öneriler getirmek ise daha ayrıntılı bir biçimde ele alınması gereken bir konu.

FAŞİZME ÖDÜN VERİLEMEZ

İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, görevlilerine ve öğrencilerine yapılan ardı arkası kesilmez saldırılar, geçtiğimiz günlerin ön plana çıkardığı gelişmeler arasında yer aldı. Atatürk Eğitim Enstitüsü Basınla ilişkiler komitesi, bir araştırma ile Eğitim Enstitülerindeki sorunları topluca ele aldı, MC dönemlerinden bu yana gelinen noktayı değerlendirdi. Bu bildiriyi, okurlarımıza aynen sunuyoruz:

MC DÖNEMİNDE EĞİTİM ENSTİTÜLERİ

Ortaöğretime öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarından olan eğitim enstitüleri, bu özelliği nedeniyle en demokratik okullar olmak zorunluluğundadır. Oysa MC döneminde, yasalar, yönetmelikler ve Danıştay kararları da hiçe sayılarak bu okulların demokratik niteliği yok edildi. Hızla tırmanmakta olan ve tüm devlet kademelerinde kilit noktalarını ele geçirmeye çalışan, faşizm, kitle tabanını sağlamak amacıyla öğretmen adaylarını faşist ideolojiye şartlandırmayı, aynı zamanda gençlerin dinamizmini siyasal yönde vurucu güç olarak kullanmayı hesaplıyordu. Bunun için tüm eğitim enstitülerini ve öğretim kurumlarını, faşizmin kaleleri haline getirmek istediler. Bu konuda önemli adımlar atıldığı; katillerin yasa dışına düşmüş, örgüt üyelerinin öğrenci yapıldığı, öğrenciliğe hak kazanan onbinlerin okullara yaklaştırılmadığı, öteden beri kamuoyunca bilinmektedir.

EĞİTİM ENSTİTÜLERİNDE ÇALIŞMANIN GÜÇLÜKLERİ

İşte bu koşullarda, yeni hükümetin işbaşına gelmesinden sonra eğitim enstitülerini yeniden demokratik eğitim ve öğretim özgürlüğünün kalesi haline getirmek ve bu doğrultuda yılmadan, özveriyle, çalışmak gerekiyordu. Yurdun dört bir yanında eğitim emekçileri görev alma sorumluluğu duydular. Bu arada kimi eğitim enstitülerinde öğretim görevlisi ve yönetici bulmada güçlükler çekildiği de gözlendi. Ancak ilerici, demokrat öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığının, bu güçlüğü kısa sürede aşması için hayatları pahasına görev talebinde bulundular. Yurdun bir köşesinden bir başka köşesine gönüllü atamalar yapıldı. Göreve başladıkları ilk günlerde faşist zorbaların tehdit ve saldırıları ile karşılaştılar. Bu arada Gaziantep Eğitim Enstitüsü Müdür Yardımcısı göreve başladığı ilk günlerde öldürüldü. Ancak yeni yönetici ve öğretmenler, yılmaksızın, demokratikleştirme çabalarını sürdürdüler. İki yıl boyunca öğrenim haklarından yoksun bırakılan onbinlerce öğrencinin hakkı, hiçbir ayırım gözetmeksizin, öğretim özgürlüğü anlayışına uygun bir şekilde sağlandı. Bu arada sağ basının, gerçeklerle ilintisi olmayan yayın yoluyla kışkırtması, birtakım siyasi örgüt yöneticilerinin örgütlü faşist çeteleri yeni cinayetlere ısrarla sürdüğü gözden kaçmıyordu. Daha o sıralarda, Danıştay kararlarının uygulanmaması ve bunun sonucunda (öğretmen olmak gibi bir amacın çok daha ötesinde) eğitim öğretimi engellemek isteğindeki kişilerin saldırganlığına göz yumulmasının sakıncaları vurgulanmıştı. Nitekim eğitim enstitüleri, öğretime başlar başlamaz faşist odakların provokasyon alanı yapıldı.

ATATÜRK EĞİTİM ENSTİTÜSÜ'NDEKİ ORTAM

Atatürk Eğitim Enstitüsü'nün 22 Mayıs 1978'de açılışından bir gün önce yönetim odalarının bulunduğu ana binada yangın çıkarıldı. Her türlü güvenlik önleminin alındığı söylendiği halde, kundakçıların nasıl olup da binaya girdiği anlaşılamadı, suçlular bulunamadı.

Okulun açılışı ile birlikte, güvenlik önlemleri arttırıldı. Müdür ve Müdür Başyardımcısı lojmanları polis karakoluna dönüştürüldü. Polisler için gerekli olan yatak yorgan vb. okul yönetimi tarafından sağlandı. 150 kişilik bir jandarma komando birliği ile 70 polisin çabalarına okuldaki yönetici ve öğretmenlerin çabaları eklenince eğitim-öğretim kısa bir süre normal olarak devam etti. Eli tesbihli, yakaları bağırları açık, lümpen tavırlı MC dönemi militanlarının olay yaratmak için kışkırtıcı hareketleri, devrimci demokrat öğrencilerin de büyük sabrı ile sonuçsuz kaldı. Hükümetin eğitim enstitülerinde uyguladığı politikanın dışına çıkılmadı. Yöneticiler ve öğretim üyeleri son derece tarafsız bir şekilde eğitim ve öğretimin sürmesi için ellerinden geleni yaptılar. Bütün bunlar okulda birtakım olayların çıkmasına belli ölçüde önledi ama okul dışında kanlı olaylar birbirin izledi.

- İlk saldırı Kadıköy iskelesinde oldu. Gemiden inmekte olan bir grup devrimci demokrat öğrencinin üzerine faşist militanlar kurşun yağdırdılar. İkisi ağır olmak üzere beş öğrenci yaralandı. Bunlardan biri halen komadadır, birinin de kasığında kurşun vardır. Faşist saldırganlar bu olaydan sonra gemiyi Üsküdar iskelesine yanaştırıp karaya çıkmışlar ve ellerini kollarını sallaya sallaya okula gelebilmişlerdir.
- Karaköy iskelesinde bir grup devrimci demokrat öğrenci faşist militanların saldırısına uğramış, suçlular yakalanamamıştır.
- Eminönünde motora binmeye hazırlanan devrimci demokrat öğrenciler faşist militanlar tarafından dövülmüş, suçlular yakalanamamıştır.
- Bir öğrenci faşist militanların saldırısına uğramış, dövülmüş, falçata ile kolundan yaralanmış fakat suçlular tutuklanamamıştır.
- Öldürülen bir arkadaşlarının cenazesini bahane eden faşist militanlar güvenlik kuvvetlerinin gözü önünde ve hiçbir müdahale ile karşılaşmadan okulu boşaltabilmişlerdir.
- Okuldaki güvenlik görevlilerinden birinin kolu kırılmış, emniyet amiri başından taşla yaralanmış, fakat suçlular yakalanamamıştır.
- 4 Temmuz salı günü okula gelmekte olan devrimci demokrat öğrencilerin üzerine faşist militanların barındığı yuvalardan bomba yağdırılmış, silahlar atılmış, fakat hiçbir suçlu bulunamamıştır. Aynı gün İstanbul valisini ziyaret eden ve Enstitüde can güvenliğinin sağlanmasını isteyen yöneticileri vali kabul etmemiş, vali muavini ile görüşülmüş ve istekler yazılı olarak bildirilmiştir.
- Bu olaylar ilgililerin gözünü açmaya yetmemiş, gerek hükümetin Eğitim Enstitüleri ile ilgili politikasını değiştirmemekte ısrar edişi, gerek can güvenliğinin sağlanması için başta İstanbul Valisi olmak üzere başvurulan görevlilerin gerekli önlemleri almayışı sonucu faşist militanların azgınlıkları daha da artmıştır. Başbakanın "okulları bazı militanların kalesi olmaktan kurtarıp başka militanların kalesi yapmayacağız" dediği gün Atatürk Eğitim Enstitüsü Müdür yardımcısı ve Almanca öğretmeni Fahrettin Yılmaz yaylım ateşi ile öldürülmüştür. Suçlular yine bulunamamıştır.
- 7 Temmuz Cumartesi sabahı 01.00 sularında aynı Enstitünün resim bölümü öğretmenlerinden Cuma Ocaklı evinde saldırıya uğramış, faşist militanların kurşunları ile ağır şekilde yaralanmıştır. Suçlular yine ortada yoktur.

Hükümetin okulda okumak isteyen devrimci demokrat öğrencilerle MC döneminde Enstitülere yerleştirilen faşist militanları aynı kefeye koyması, faşist militanların işledikleri suçların yanlarına kalmasını, hiçbir olayda suçluların yakalanamaması, faşist yuvaların üzerine gidilememesi ve buraların dağıtılmaması durumuna MHP'nin "hükümet yakında düşecektir" savı ile faşist militanlarını kışkırtması eklenince Enstitülerdeki bugünkü durumu yaratmıştır.

HÜKÜMETİN EĞİTİM VE GÜVENLİK POLİTİKASININ YANLIŞLIĞI SÜREKLİ DOĞRULANIYOR

Eğitim Enstitüsü yönetici, öğretmen ve öğrencileri, suçluların üzerine devlet güçleri ile kararlı bir şekilde gidilmediğinde, öğretim özgürlüğü ve can güvenliğinin sağlanamayacağını sürekli vurguluyor, ilerici ve tarafsız basın da bu yönde yayın yapıyordu. Dahası, öğretmenlerin demokratik meslek örgütü TÖB-DER, demokratik gençlik ve öğrenci kuruluşları, DİSK, genelde bütün ülkede, özelde Eğitim Enstitülerindeki hükümet politikasının tutarlı bir demokratik özden yoksun olduğunu ısrarla belirttiler. Bütün bunlara karşın Sayın Başbakan, İçişleri Bakanı ve Milli Eğitim Bakanı tarafından yapılan açıklamalarda, teşhiste ve önlem almada gerçekçi olunamadığı görülmektedir. Eğitim Enstitülerinde, yönetici, öğretmen ve öğrencilerin, okulu kendi kaleleri yapmak gibi bir amaçları olmadığı halde, sayın Başbakan böyle bir amacın varlığından sözetmekte, anti-faşist öğretmenlerin, faşistlere karşı kalıcı başarı kazanmalarının önleneceği belirtilmektedir. Böylece, okulların, Milli Eğitimin amaçlarına uygun bir öğretim özgürlüğü ortamının kaleleri olması gerektiği gözardı edilmektedir.

NE YAPILMALIDIR?

Bu durum, tüm öğretim kurumlarında kaygıya yol açmıştır. Üstelik, bu açıklamadan cesaret alan faşistler, hükümetin desteğinden yoksun kalan ilerici, devrimci, yurtsever öğretmen ve öğrencileri geriletmek, kalelerini teslim etmemek yönündeki saldırılarını azgınca yoğunlaştırmışlar, işi okul yakmaya katliama vardırmışlardır. Diyoruz ki, ÖĞRETİM ÖZGÜRLÜĞÜ VE CAN GÜVENLİĞİ POLİTAKASI TUTARLI BİR NİTELİĞE KAVUŞTURULMALI, GEREKLİ ÖNLEMLER İVEDİLİKLE ALINMALIDIR.

Bunu sağlamak, tüm ilerici, demokratik, devrimci kuruluşların görevidir. Bunun için önerilerimiz:

1- Eğitim Enstitüsü yöneticileri, Başbakanlık, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlığı düzeyinde ortak toplantılar için girişimde bulunmalı, Eğitim Enstitülerinin genel durumu ve bu toplantıların sonuçları hakkında kamuoyuna açıklamalar yapılmalıdır.

2- Sorunun, anti-faşist mücadelenin bütünlüğü içinde ele alınması; bu doğrultuda başta DİSK ve TÖB-DER olmak üzere, tüm demokratik kuruluşların ortak tavır almaları sağlanmalıdır.

3- Faşistlerin yuvalandığı eğitim kurumları ve yurtların insanlık düşmanı katillerden hızla arındırılması için çalışılmalıdır.

4- Faşistlere ödün verme yönündeki her girişim, kamuoyuna ısrarla açıklanmalı; ilerici basınla Eğitim Enstitülerinin diyaloğu güçlendirilmelidir.